

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „NOORSOOTÖÖ“

Ellen Antipenko
**ÜLIÕPILASTE MOBILSUST MÕJUTAVAD TEGURID TARTU ÜLIKOOLI
NARVA KOLLEDŽI NÄITEL**
Lõputöö

Juhendaja lektor Aet Kiisla

NARVA 2019

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ellen Antipenko (sünnikuupäev 07.01.1994),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Üliõpilaste mobiilsust mõjutavad tegurid Tartu Ülikooli Narva kolledži näitel“, mille juhendaja on Aet Kiisla.
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, **22.05.2019**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILISED LÄHENEMISED ÜLIÕPILASTE MOBIILSUSELE	7
1.1. Mobiilsuse mõiste ja õpirände eesmärgid	7
1.2. Kultuuridevahelise pädevuse olemus ja selle areng õpirände käigus.....	8
1.2.1. Kultuuridevaheline suhtlemine	8
1.2.2. Barjäärid kultuuridevahelises suhtlemises.....	9
1.2.3. Kultuuridevahelise pädevuse areng õpirände käigus.....	11
1.3. Noorte isiklik ja sotsiaalne areng õpirände käigus	13
1.4. Mobiilsus hariduses ning selle mõju üliõpilase õpingule ja karjäärile.....	17
1.4.1. Õpirände mõju õpingule	18
1.4.2. Õpirände mõju karjäärile	19
1.5. Tartu ülikooli üliõpilaste mobiilsuse ülevaade.....	21
1.5.1. Üliõpilaste mobiilsuse statistika	21
1.5.2. Tartu Ülikooli üliõpilaste mobiilsustemalised uuringud.....	22
2. ÜLIÕPILASTE MOBIILSUST MÕJUTAVATE TEGURITE UURING	24
2.1. Uuringu läbiviimise meetodika ja andmete kogumine.....	24
2.2. Uuringu tulemuste kirjeldus ja analüüs	26
2.3. Uuringu järeldused	41
2.4. Teema võimalikud edasiarendused.....	43
KOKKUVÕTE.....	45
SUMMARY	47
KIRJANDUS	50
LISA.....	56

SISSEJUHATUS

Tänapäeva maailma lahutamatu osa on globaliseerumine ja sellest tulenevad muutused. Kindlasti mõjutab see kõigepealt majanduse ja poliitika valdkondi, samuti on haridusvaldkond ja haridusalaste sidemete suurenemine oluline osa muutustest, mida toob globaliseerumisprotsess endaga kaasa, maailma teaduse ja hariduse kogemused ja edu on praegu palju kättesaadavamad. Õpirände võimaluste areng on üks nende muudatuste tulemustest.

Lõputöö teema aktuaalsus seisneb selles, et vaatamata õpirände võimaluste suurenemisele ja selle kasuliku mõjust üliõpilastele, mida kinnitab üliõpilasvahetuses osalenute üliõpilaste kogemus, on osalus õpirändes Tartu Ülikooli üliõpilaste seas viimaste aastate jooksul vähenenud.

Tartu Ülikooli Narva kolledž pakub igal õppeaastal oma üliõpilastele erinevaid võimalusi välismaal õppimiseks, kuid õpirände programmides osaleb ühel õppeaastal ainult 1–3 üliõpilast. Kolledžis on pööratud tähelepanu sellele probleemile, kuid keegi pole varem seda teemat antud õppeasustuses uurinud.

Lõputöö eesmärk on selgitada välja Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste välismaal õppimist mõjutavad tegurid.

Eesmärgist lähtuvalt püstitatakse töös järgmised uurimisülesanded:

- anda teoreetiline alus õpirändes osalemise rakenduslikuks uuringuks, õpirände mõistest, õpirände mõjust üliõpilasele;
- valida uurimismeetod ja välja töötada uuringu küsimustik;
- viia läbi uuring Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste seas; analüüsida saadud tulemusi, teha järeldused.

Uurimismeetodina on kasutatud kvantitatiivset uurimisviisi ja statistilist meetodit – küsitlust. Uurimistulemuste töötlemisel on kasutatud MS Exceli arvutiprogrammi.

Käesolev lõputöö koosneb kahest peatükist, mis on liigendatud alapeatükkideks ja alalapeatükkideks. Esimeses peatükis on teoreetiline alus, kus vaadeldakse õpiränne mõistet, selgitatakse kultuuridevaheliste pädevuste olulisust, antakse ülevaade üliõpilasvahetuse üldisest kasulikkusest, mida positiivset annab õpiränne kogemus üliõpilase arengule, samuti antakse ülevaade Tartu Ülikooli üliõpilaste mobiilsusest.

Teine peatükk on üliõpilase mobiilsust mõjutavate tegurite uuring - empiiriline osa, milles kirjeldatakse uurimistöö eesmärki ja ülesandeid, metoodikat, meetodit, uuringu valimit, uurimisprotseduuri ja andmetöötlusmeetodit. Peatükk lõpeb tulemuste kirjeldusega ja analüüsiga, uuringu järeldustega ning teema võimalike edasiarendusega.

1. TEOREETILISED LÄHENEMISED ÜLIÕPILASTE MOBIILSUSELE

1.1. Mobiilsuse mõiste ja õpirände eesmärgid

Mõistet „mobiilsus“ kasutatakse haridusvaldkonnas sõltuvalt kontekstist erinevalt. Eristatakse „horisontaalset“ ja „vertikaalset“ mobiilsust hariduses, kus esimene tähendab liikumist ühe kõrgharidusastme sees (õping mõneks ajaks partnerülikoolis) ning teine – liikumist erinevate kõrgharidusastme vahel (erinevaid teaduskraade omandatakse erinevates ülikoolides). (Eesti... 2016: 14). Üliõpilaste mobiilsus võib olla nii riigisisene kui ka riigiväline.

Käesoleva lõputöö kontekstis nimetatakse mobiilsuseks üliõpilaste liikumist ühe kõrgharidusastme sees erinevates riikides asuvate partnerülikoolide vahel ja mobiilsusperioodi ehk õpirände all mõeldakse õppimist välismaal mingil kindlal perioodil.

Õpirände eesmärgid võivad eristuda sõltuvalt konkreetsest õpirände programmist või projektist, kuid üldiselt nad koosnevad sarnastest osadest:

- haridusalased eesmärgid – hariduse rahvusvahelistumine ja ülikoolidevahelise koostöö areng, võõrkeele areng (Vande Berg 2007: 3), erialaste teadmiste ja oskuste areng (Kaelep jt 2013: 7, 30);
- isikuarenguga seotud eesmärgid – silmaringi laiendamine, isikuomaduste areng, teiste kultuuride uurimine ja kultuuridevaheliste pädevuste areng (Maljukov 2013: 81; Kaelep jt 2013; Vande Berg 2007: 3).

1.2. Kultuuridevahelise pädevuse olemus ja selle areng õpirände käigus

1.2.1. Kultuuridevaheline suhtlemine

Maailmas toimuv globaliseerumine toob endaga kaasa migratsiooniprotsesside kasvu ja erinevate kultuuride kokkusaamise kasvu, millega suureneb ka kultuuridevahelise suhtlemise tõenäosus ja tähtsus. Tänapäeva ühiskonda ja haridust iseloomustab kasvav mitmekultuurilisuse tendents, millega kaasnevad nii suured väljakutsed erinevatel ühiskonna tasanditel kui ka ühiskonna arengu rikastamine ja koostöö soodustamine. (Muldma, Tuulik 2008: 92)

Enne kultuuridevahelise kommunikatsiooniga tutvumist on vaja mõista sõna „kultuur“ tähendust, mis on tihedalt seotud kultuuridevahelise suhtlusega ja suuresti mõjutab seda. Eaglton defineerib kultuuri kui väärtuste, tavade, uskumuste ja harjumiste kogumit, mis esineb konkreetse rühma eluviisis. (Eaglton 2000: 34) Johnson määrab ühiskonna kultuuri kui kogu ühiskonnas ja sootsiumis, poliitilises ja majanduslikus korras asuvate teadmiste ja veendumuste, hoiakute ja tavade kompleksi. (Johnson 1988: 350) Kultuuride erinevusi ja nende liigitust erinevate tunnuste järgi on kirjeldanud mitmed autorid. Halli teooria järgi saab jagada kultuure järgmiselt:

- tugeva ja nõrga kontekstiga kultuurid,
- monokroonilised ja polükroonilised kultuurid. (Hall 1976: 11–12)

G. Hofstede kultuuridimensioonide teooria jagab kultuure

- individualistikeks ja kollektivistlikeks,
- maskuliinseteks ja feminiinseteks,
- väikse või suure võimudistantsiga kultuurideks,
- ebakindluse talumisega või tõrjumisega kultuurideks (Hofstede 1980).

Kultuuridevahelise suhtlemise (ingl *intercultural communication*) mõiste tähendust määratletakse erinevalt. Gudykunst piiritleb kultuuridevahelise kommunikatsiooni kui

erinevatest rahvustest pärit inimeste suhtlust. (Gudykunst 2003: 163) Prucha eristab kultuuridevahelises kommunikatsioonis kaks taset. Esimene tase on seotud keelega, teine sotsiaalsete kontaktidega kaasnevate konventsioonide ja rituaalidega (Prucha 2010: 42). Samovari, Porteri ja McDanieli sõnade kohaselt on kultuuridevaheline suhtlemine inimestevaheline koostöö, kus inimeste kultuuriline tajumine ja sümbolite süsteem on piisavalt erinevad, et muuta kommunikatsiooni sündmust (Samovar jt 2009: 12).

1.2.2. Barjäärid kultuuridevahelises suhtlemises

Kuna üks peamistest suhtlemise eesmärkidest on üksteise mõistmine, esineb palju põhjusi, miks võivad tekkida kultuuridevahelised konfliktid ja arusaamatused. Suhtlemine isegi oma kultuuri esindajatega võib põhjustada palju ettenägematu raskusi, mis tulenevad vanuse ja sotsiaalse staatuse erinevustest, huvide erinevustest, poliitilistest ja majanduslikest eelistustest. Kuid toimetulek olukorraga ja üksteise mõistmine on ühe kultuuri esindajatel, kes räägivad ja mõtlevad samas keeles, palju lihtsam kui partneritel, kes on elanud ja kasvanud erinevates keskkondades ning kes kasutavad suhtlemiseks keelt, mis on ühe partneri jaoks võõrkeel.

Mitte ainult vähese keeleoskuse, mille on Hofstede ja Peterson toonud esimese takistusena kultuuridevahelises suhtlemises (Hofstede ja Peterson 2004), tõttu võivad tekkida probleemid kultuuridevahelise kommunikatsiooni käigus. Keelebarjääri puhtalt tehniline puudumine ei ole piisav eeltingimus kommunikatsioonibarjääride ületamiseks, kuna teadmine, millest inimene räägib, ja tema mõistmine – ei ole sama asi. Kultuuridevahelise suhtlemise raskuste põhjuseks on ka osapoolte kultuurilised erinevused, mis võivad esineda ka mitteverbaalses kommunikatsioonis – samad sümbolid võivad erinevates kultuurides tähendada erinevaid asju. Sadohin toob esile psühholoogilise tajumise mehhanismi, mis on seotud üksteise mittemõistmisega. Tajumise käigus kasutab inimene oma varasemat kogemust, millega inimene seostab uut informatsiooni (Sadohin 2004: 183–185).

Ebapiisava informatsiooni omamine teiste kultuuride kohta põhjustab stereotüüpide ja veendumuste tekkimist ja kasutamist teiste kultuuri tajumisel. (Nõmm 2006: 25) Stereotüübid on uskumused teatud rühma liikmete omaduste, atribuutide ja käitumise kohta. (Hilton, von Hippel 1996: 240) Oma uuringus defineerib Veere stereotüübi kui üldistatud arvamuse indiviidist, inimgrupist või rahvusest, mis põhineb oletusel ja ettekujutusel grupi või selle esindaja omadustest. (Veere 2002: 13) Stereotüüpide hulgast võib eristada eelarvamusi, mille definitsiooni sõnastas Allport: eelarvamus on vaenulik suhtumine gruppi kuuluvasse inimesse lihtsalt sellepärast, et ta kuulub sellesse gruppi ja seetõttu oletatakse, et tal on olemas gruppi iseloomustavad negatiivsed omadused (Allport 1979: 14–15).

Stereotüübid tekivad mitmel moel. Üks tuntumatest stereotüüpide moodustamise teedest on rühmadevaheliste erinevuste loomine eneseväljendavate ettekujutuste kaudu. Inimese ootused viivad ta oma käitumise muutmiseni, mis omakorda põhjustab eeldatava käitumise ilmnevust eelduste objekti poolt (Jacobson, Rosenthal 1968). Teine tee stereotüüpide moodustamiseks on ühe rühma liikme käitumise üldistamine tervele rühmale (mis ei pruugi olla teadlik protsess) (Hilton, von Hippel 1996: 245).

Stereotüübid ei ole sageli tõesed ja tihti kirjeldavad reaalsust halvemalt, kui see tegelikult on. See ilmneb ka kultuuridevahelise suhtlemise probleemide uuringus, kus Tšehhi ja Inglismaa uurijad kirjeldasid omadusi, mis põhinevad üldtuntud informatsioonil ja nende isiklikul kogemusel. Tulemused olid täiesti erinevad, näiteks inglaste stereotüüpsed omadused olid printsipiaalsus, konservatiivsus, piiratus ning respondentide kogemusel põhinevad omadused– sõbralikkus, töökus, ausus (Macasova 2011: 22).

Suureks takistuseks kultuuridevahelises kommunikatsioonis on kalduvus hinnata teise kultuuri esindajate käitumist oma kultuuri vaatenurgast. (Hofstede, Pedersen 2004) Sama nähtust on nimetanud etnotsentrismiks erinevad autorid. Esimesena võttis kasutusele selle termini William Sumner, kes defineeris etnotsentrismi kui vaadet, mis põhineb asjaolul, et enda rühm on kõige keskpunkt, teised on aga hinnatud sellest grupist lähtuvalt. Rühm tunneb enda üle uhkust ja ülendab oma gruppi, teistesse gruppidesse suhtub põlgusega

(Sumner 1906). Etnotsentrism sisaldab koostööd rühma sees ja koostöö puudust rühma väliselt (Campbell, Levine 1972).

1.2.3. Kultuuridevahelise pädevuse areng õpirände käigus

Selleks, et paremini aru saada kultuuridevahelise pädevuse tähtsusest ja selle arengust õpirände käigus, tuleb enne selgeks teha selle termini tähendus. Ühtne määratlus, mida tähendab olla „kultuuridevaheliselt pädev“, puudub. Selle asemel kasutatakse akadeemilises kirjanduses selliseid väljendeid nagu „multikultuurne pädevus“ (*multicultural competence*), „kultuuridevaheline teadlikkus“ (*cross-cultural awareness*), „globaalne pädevus“ (*global competence*) ja "kultuuridevaheline tundlikkus" (*intercultural sensitivity*) (Fantini 2009: 457).

Elemendid, mis hõlmavad endas kultuuridevahelise pädevuse ja selle tähenduse üliõpilaste arvamusel, on toodud Odaği, Wallini ja Kedziori (2015: 12–13) uuringus, mille tulemused näitavad kolme kõige olulisemat aspekti, mida sisaldab kultuuridevaheline kompetents:

- välised parameetrid – koostöö, kommunikatsioon, kultuuridevaheline harmoonia;
- suhtumine – sallivus, lugupidamine, avatus;
- teadmised – kultuuridevaheline teadlikkus, teiste inimeste maailmavaate mõistmine, kultuuridepõhised teadmised (Odaği jt 2015: 12–13).

Kultuurilised erinevused võivad tuleneda mis tahes tegurite kombinatsioonist, sealhulgas rassilistest, etnilistest, sotsiaalmajanduslikest, usulistest ja rahvuslikest erinevustest, ning isikud või rühmad, kellel on arenenud kultuuridevaheline pädevus, suudavad konkreetsetes olukorras leida ühise eesmärgi kooskõlastatud kultuuri- ja keelevahelise teabevahetuse kaudu (Spitzberg, Changnon 2009: 2).

Kultuuridevahelise pädevuse arengut õpirände käigus on uurinud paljud autorid. Chieffo ja Griffiths leidsid oma uuringus, et lühiajaliselt välismaal õppinud õpilased näitasid kõrget kultuuridevahelist teadlikkust ja kasvu isiklikus kasvamises ja arengus (Chieffo, Griffiths

2004: 172–174). Williams uuris erinevust kultuuridevahelise suhtlemise oskuste arengus välismaal õppinud ja mitteõppinud üliõpilaste seas (Williams 2005: 368–369). Uuringu tulemuste põhjal on näha, et kultuuridevaheliste oskuste arengu parimaks eelduseks on kokkupuude teiste kultuuridega ning välismaal õppinud üliõpilased demonstreerivad kultuuridevaheliste kommunikatsioonioskuste suuremat kasvu kui teised.

Õpirändes osalenud üliõpilased, võrreldes teiste eakaaslastega

- avaldavad kõrgemat kohanemisvõimet, sallivust ja empaatiat teiste kultuuride vastu (Williams 2005: 368–369);
- märkavad suurenenud mugavust ja suutlikkust suhelda inimestega teistest kultuuridest (Hadis 2005);
- suurendasid teadmisi ja huvi globaalsete ning kultuuridevaheliste perspektiivide ja asjade valdkonnas (Carlson jt 1990: 15 – 16);
- märkavad kultuurilise relativismi ja kultuuri vastastikuse sõltuvuse kasvu (Sutton, Rubin 2004: 65 – 82);
- mõistavad põhjalikumalt vastuvõetud riigi poliitilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke küsimusi (Hadis 2005).

Kirjandus ja uuringud näitavad, et õppimine teises riigis õpirände käigus rikastab üliõpilase teadmisi ja oskusi kultuuridevahelises valdkonnas. Kultuuridevaheliste pädevuste vajadus pidevalt suureneb koos globaliseerumisprotsessidega. Kohanemist teise kultuuri esindajaga raskendab asjaolu, kui inimene ei tunne teist kultuuri ja selle väärtusi ning seetõttu tekivad barjäärid kommunikatsioonis teise kultuuri esindajaga. Õpiränne annab selles osalejale võimaluse uurida konkreetset kultuuri, laiendada oma silmaringi ja teadmisi teistest kultuuridest, omandada oskusi, mis aitavad ületada suhtlemisbarjääre ja edukamalt osaleda kultuuridevahelistes kommunikatsiooniprotsessides.

1.3. Noorte isiklik ja sotsiaalne areng õpirände käigus

Õpirände mõju üliõpilase isiklikule ja sotsiaalsele arengule mainitakse paljudes uuringutes, käesolevas lõputöös pööratakse eraldi tähelepanu noorte küpsemisele ja täiskasvanuks saamisele.

Täiskasvanuks saamine ja sõltumatuse saavutamine on igal inimesel individuaalne ja omanäoline. Kui mitu aastakümnet tagasi toimus see tavaliselt järsult – noor lõpetab kooli ja läheb tööle, siis praegu on see üleminek tihti ulatuslik protsess, mida mõjutavad erinevad tegurid. Täiskasvanuiga saab defineerida nii sotsiaalsete komponentide (perekonna loomine, töökoha leidmine, elukoht vanematest eemal) kui ka isiku vaimsete tunnete abil. Nende seos on vältimatu ja seetõttu sotsiaalsel kontekstil on oluline roll noorte täiskasvanuea tunnetuses (Nugin 2009: 51).

Noortemonitori uuringus on välja toodud kuus peamist aspekti, mis kujundavad täiskasvanuiga noorte arusaamade järgi:

- Vastutus, mida iga inimene võtab enda peale, kui teeb elus olulisi otsuseid, sh ka sõltumatus vanematest otsuste vastuvõtmisel, iseseisev elamispind, emotsionaalne sõltumatus ja iseseisvate väärtusotsuste vastuvõtmine.
- Tüütu elu – noorte arusaam täiskasvanuks saamisest seostub tihti igavusega, pessimismiga, arenguvõimetusega.
- Vabadus ja valikuvõimalus, mida noored tajuvad nii rõõmuga, kuna nad on juba iseenda peremehed, kui ka hirmuga, sest nende institutsionaalne tugi on nõrgem.
- Vaimne küpsus, mis tihti sidestub selliste omadustega ja oskustega nagu objektiivsus, elutarkus, mõistlike otsuste langetamise võime, keskendumisvõime ja planeerimisoskus.
- Sotsiaalne küpsus, mis noorte arvates on seotud sotsiaalsetele normidele vastavusega, perekonna loomisega, sõpruse kadumisega ja uute sõprade saamisega.

- Muutused või saavutused institutsionaalsel tasemel: kindel töökoht, sissetulek või finantsiline iseseisvus, oma kodu (välja kolimine vanemate juurest) või perekond/lapsed (Nugin 2009: 51–56).

Igal indiviidil on oma subjektiivne arusaam sellest, mida kujutab endast sõltumatu elu ja mida tähendab olla täiskasvanud inimene, samuti saab välja tuua mitu viisi, kuidas inimene täiskasvanuks saab. Üks suurematest ja mõjukamatest teguritest, mis mõjutab nii seda arusaama kui ka täiskasvanuks saamise viisi, on sotsiaalne keskkond, mis indiviidi ümbritseb ja pakub erinevaid asjaolusid, millega on vaja hakkama saada (Nugin 2009: 51).

Õpirännet saab tõlgendada üliõpilase keskkonna suure muutusena, mis otseselt või kaudselt käivad kokku peaaegu kõikide eeltoodud aspektidega, mis kujundavad täiskasvanuiga noorte arusaamade järgi. Kõigepealt see on suur muutus institutsionaalsel tasemel – vaatamata sellele, et see on ajutine olukord, inimene vahetab oma elukohta, elukohariiki ja õppimiskohta. Otsus sõita välismaale õppima on suur ja vastutusrikas tegevus, mis eeldab mitte ainult naudingut ja lõbusat ajaveetmist, vaid ka valmisolekut erinevate raskustega toimetulekuks.

Kuna sõltumatus ei tähenda ainult seda, et inimene saab teha, mida ta tahab, vaid see eeldab ka seda, et inimene võtab vastutuse oma tegude eest ilma teiste täiskasvanute toetuseta. Vaatamata sellele, et praegu on lihtne teistega ühendust saada kas telefoni või interneti teel, on üliõpilane välismaal oma perekonnast eemal. Sündema (2017: 21) lõputöö raames läbiviidud uuringu tulemused näitavad, et üliõpilasvahetus on iseseisva hakkama saamise jaoks hinnatud ja arendav kogemus. Õpirände kogemus soodustab iseseisvate otsuste vastuse võtmist, mida näitab Hadise uuring, kus umbes 80% üliõpilasi tunnustab õpirände kogemuse kasu ja mõju otsuste vastuvõtmisel (Hadis 2005: 62).

Õppimine välismaal on suur väljakutse, kus inimene puutub kokku erinevate psühholoogiliste takistustega, sh ka depressiooniga (Ingraham, Peterson 2004: 93). Teiselt poolt on see võimalus ennast proovile panna erinevates olukordades, millega üliõpilane ei puutu kokku oma kodulinnas ja oma haridusasutuses. Paljud üliõpilased märkivad, et

õpirände ajal kasvas nende avatus uutele ideedele (Hadis 2005: 62), kindlustunne ja iseseisvus. Kuna selleks, et saada hakkama uues keskkonnas, paljudel on vaja arendada uusi elustiile, aitab see jõuda eeltoodud tulemuseni (Ingraham, Peterson 2004: 93).

Õpirände kogemus hõlmab endas kõiki peamisi aspekte, mis kujundavad täiskasvanuiga noorte arusaamade järgi, välja arvatud „tüütu elu“, mida ei ole mainitud uuringutes ega üliõpilaste aruannetes. Vastutus ja vaimne küpsus saavutatakse objektiivsete otsuste kaudu, mida noorel tuleb iseseisvalt teha, ning selle tõttu, et õppimine välismaal paneb noore sellesse olukorda, kus on vaja iseseisvalt võtta vastutust oma tegude eest. Vabadus ja valikuvõimalus tuleb sellest, et inimene on vabanenud oma kodu keskkonna ja kultuuri mõjust. Sotsiaalset küpsust soodustab psühholoogiliste takistustega hakkama saamine – eemalolek oma sõpradest ja perekonnast, uute kontaktide loomine, teiste kultuuride normidega kohandamine jms. Välismaale õppima minek puudutab ka muutusi institutsionaalsel tasemel (õppimiskoha ja elukoha vahetamine).

Üliõpilaste aruannetes üks populaarsematest vastustest õpirände kasu kohta viitab kindlustunde, iseseisvuse, küpsuse ning tulevikukarjääri aluse arengule. Mobiilsuse kogemuse mõju isiku täiskasvanuks saamisele näitavad sellised vastused nagu:

- „Välismaal õppimine aitas mul kasvatada kindlustustunnet ja iseseisvat mõtlemist, samuti sõltumata töö liigist on osalemine võõrastes olukordades uute inimestega kõige väärtuslikum isikliku kasvu ja tulevikukarjääri jaoks.“
- „Minu välismaal õppimise kogemus aitas kujundada alust, mille põhjal ma saan mõista, kes ma olen isiklikult ja professionaalselt.“
- „Ma kasvasin üles ja õppisin olema täisealine ja hellitama oma mälestusi ja kogemusi.“
- „Kindlasti küpsesin, elades Euroopas.“ (Franklin 2010: 185)

Koos positiivse mõjuga üliõpilaste vaimsele küpsusele, puudutab õpirände kogemus ka teisi olulisi aspekte noorte isiklikus ja sotsiaalses arengus. Eurostudent IV uuringu tulemus näitab, et üliõpilaste arvamusel keelearengu ja sotsiaalkultuurilise kogemusega koos on

isiklik areng üks olulistest aspektidest välismaal õppimisel, enamik vastajatest hindas isikliku arengu õpirände käigus oluliseks või väga oluliseks (Kirss jt 2011: 58). Õpirände kasulikkust isiklikule arengule kinnitab ka Leisi lõputöö raames läbiviidud uuring, mille tulemused näitavad, et 99% vastajatest tunnistavad, et õpirände mõju isiklikule arengule on positiivne. Sama uuringu tulemuste põhjal võib väita, et isiklik areng on õpirändes osalejate jaoks peamine motivaator välismaale õppima minekuks (Leis 2014: 28).

Õpirändes osalevate ja mitteosalevate üliõpilaste erinevusi isiklikus arengus on näidatud Eero läbiviidud uurimistöös, mille üheks eesmärgiks oli välja selgitada muutusi, mis toimuvad üliõpilase isiksuses ja väärtustes välismaal õppimisel. Uuringus osales 29 välisüliõpilastest ja üliõpilastest koosnev kontrollgrupp, kus oli 69 inimest. Uurimistöö tulemused kinnitavad, et mobiilsuskogemusega üliõpilased eristuvad kõrgema ekstraversustasemega ja on vähem neurootilised, võrreldes teiste uuringus osalevates üliõpilastega (Eero 2016: 16).

Üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile, mida käsitletakse SA Archimedes 2013. aastal läbiviidud uuringus, näitavad positiivseid tulemusi õpirände mõjus üliõpilaste isiklikule arengule. 2019 vastajast, kes osales Erasmuse programmis õppeaastatel 2007/2008–2010/2011, hindas enamik isikliku arengu üliõpilasvahetuse käigus heaks või väga heaks, keskmine hinnang isiklikule arengule tervikuna on 4,53 (uuringus on võetud kasutusele viie palli hindamiskaala), negatiivseid vastuseid oli vaid 4%. Samas uuringus on kõrgelt hinnatud ka kultuuriteadmiste ja oskuste arengut (keskmine hinne 4,46) ja eneseteadvuse arengut (keskmine hinne 4,35) (Kaelep jt 2013: 64).

Nunan on läbi viinud õpirändes osalevate üliõpilaste uuringu, kus selgus, et enamik vastajatest on nõus, et teises riigis õppimise kogemus võimaldab neil paremini hinnata ja mõista teiste inimeste vaatenurka, suurendab juhtimis- ja meeskonnatöö oskust ning ka loovust ja probleemide lahendamise oskust. Lisaks tuleb üliõpilastel lahendada selliseid suhtlemisprobleeme, mis puuduvad nende koduriigis (Nunan 2006: 7). Probleemide lahendamise oskuse paranemine ilmneb ka teistes üliõpilaste mobiilsuse teemalistes uuringutes. Näiteks Igrahami ja Petersoni uuringu respondendid mainivad oma

kannatlikkuse ja huumorimeele kasvu, mis aitas ootamatuid ja harjumatuid situatsioone lahendada. (Igraham, Peterson 2004: 94)

Üliõpilasvahetuse ajal puutuvad selles osalejad koduigatsusega kokku. Koduigatsus on tugev väljakutse noore inimese jaoks, kuid Sündema uuringu tulemused näitavad, et selle ületamiseks püüdsid üliõpilased aktiivsemalt osaleda ühiskonna sotsiaal- ja kultuurielus. See on ka omaette samm edasi isiklikus arengus (Sündema 2017: 21).

Rahvusvahelise kogemuse mõju noorte arengule illustreerivad ka tööandjate hinnangud. Pihli magistrیتöös läbiviidud uuringu intervjuude kodeerimise tulemustes on välja toodud omadused ja oskused, mida tööandjate arvamustes omandavad noored rahvusvahelise kogemuse käigus. Kõige enim esinenud koodid on „suhtlemisoskus“ ja „keeleõpe“, nendele järgnesid „julgus“, „kogemus“, „avatus“, „väärtused“, „laiem pilt“ ja „konkurentsieelis“. (Pihl 2017: 40)

Kirjanduse ja uuringute põhjal võib väita, et õpirändes omandavad noored erinevaid pädevusi ja oskusi. Peale mõju noore õpingule ja karjäärile, aitab õpiränne astuda täiskasvanuella, arendada selliseid oskusi nagu kohanemisvõime, paindlikkus, vastupidavus, suurem kultuuridevaheline teadlikkus, võime hinnata oma tugevusi ja nõrkusi, teha otsuseid ja olla probleemilahendav.

1.4. Mobiilsus hariduses ning selle mõju üliõpilase õpingule ja karjäärile

Kõrghariduse rahvusvahelistumine on tänapäeval loomulik ja sellest lahutamatu protsess. Kõrghariduse rahvusvahelistumine on oluline hariduse kvaliteedi kindlustamiseks, teaduse ja hariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks, kultuuriliste, poliitiliste ja majanduslike kontaktide soodustamiseks ning negatiivsete trendide vältimiseks hariduses (Eesti... 2007).

Kõrghariduse eesmärkide hulgas on kultuuridevahelise suhtlemise kogemuse suurendamine nii oma üliõpilaste mobiilsusprogrammides osalemise hulga kui ka välisüliõpilaste osakaalu

suurendamise kaudu. Üliõpilaste rahvusvaheline avatus on üks olulistest teguritest, mille järgi hinnatakse kõrghariduse konkurentsivõimet, mis areneb rahvusvahelise atraktiivsuse suurendamisega ja rahvusvahelise keskkonna arendamisega (Kõrgharidusprogramm 2016–2019: 4).

Eesti üliõpilaste seisukoht rõhutab kõrghariduses mobiilsuse tähendust – mobiilsus ei tohi olla vähemuste eelis, vaid võimalus omandada erinevaid kogemusi õpingute ajal (Eesti... 2016: 13).

Kõrghariduse rahvusvahelistumise ja mobiilsuse arengu olulisust kinnitavad ka teemakohased uuringud. Näiteks Ameerika Ühendriikide üliõpilaste seas läbiviidud uuringus olid kõik respondendid nõus, et kultuuridevaheline pädevus on oluline kui üliõpilaste rahvusvahelistumise tulemus, pool vastanutest märgib, et antud pädevus on üliväga oluline. Üle poole vastanutest märkisid ka, et nende ülikoolis kultuuridevaheline kompetents on määratud kui üliõpilaste rahvusvahelistumise spetsiifiline tulemus (Deardorf 2006: 119).

1.4.1. Õpirände mõju õpingule

Üliõpilaste koosseis muutub üha ja rohkem mitmekesiseks ning nii poliitikud kui ka tööandjad on tunnistanud kultuuridevahelise pädevuse olulisust ülikooli vilistlaste jaoks, seetõttu on paljud teadlased, kes uurivad ülikoolide mõju, keskendunud selliste haridusalaste kogemuste väljaselgitamisele, mis suurendavad üliõpilaste suhtumist mitmekesisusse ja arendavad kultuuridevahelisi pädevusi (Pascarella, Terenzini 2005) ning üks võimalustest, kuidas see kogemus saavutada, on õpiränne. Õppimine välismaal toimub erinevates vormides sõltuvalt õpirände programmist, kuid kõikides nendes on ühine omadus – õpiränne pakub üliõpilasele suure hulga eksperimentaalset õpingut. Süvenemine teise kultuuri avab uusi võimalusi praktiliseks õppimiseks peaaegu 24 tundi ööpäevas (Hopkins 1996: 36).

Kindlasti tuleb panna rõhku võõrkeele õppimisele õpirände käigus. Need üliõpilased, kes said arendada oma võõrkeeleoskust välismaal õppimise käigus, võrreldes nendega, kelle võõrkeele omandamine toimus ainult formaalses õppekeskkonnas, räägivad võõrkeeles palju lihtsamini ja enesekindalt, kasutavad kiiremat kõnetempot ja vähem pausi, mis põhjustavad kõne tasakaalustatavust. Nad suudavad väljendada keerukamaid ja abstraktsemaid mõtteid ning kasutavad laiemat suhtlusstrateegiat ja suuremat stiilide repertuaari (Freed 1998: 50).

Oma võõrkeele arengut hindavad positiivselt Erasmuse programmis osalejad, mis on loomulik, kuna keele pädevuse areng on otseselt seotud välismaal õppimisega, kuid oma õpingualaste teadmiste ja oskuste arengut hindavad nad ka positiivselt (Engel 2010). SA Archimedes läbiviidud uuringus hindasid Erasmuse programmis osalejad mobiilsusperioodi mõju oma eriala seisukohalt – peaaegu pool vastajatest (48%) hindas seda „väga heaks“, 31% „heaks“, keskmine hinnang õpirändele akadeemiliste õpingute seisukohalt oli 4,22 (uuringus on võetud kasutusele viie palli hindamisskaala). (Kaelep jt 2013: 62).

1.4.2. Õpirände mõju karjäärile

Oskused, mida tänapäeval on vaja edukuse saavutamiseks, erinevad nendest, mida oli vaja näiteks 15 aastat tagasi. Kuna järjest rohkem ettevõtteid globaliseeruvad tänapäevases muutuvas ärikeskkonnas, suureneb ka mitmekultuurilise tööjõu vajadus. Olukord, kus kultuuridevahelise suhtlemise oskusi vajavad mitte ainult ettevõtte juhid, on muutunud normiks. Teiste kultuuride esindajatega kokkupuuteks ei ole isegi vaja riigist välja sõita. Kõik see tõestab, et töökohal edu saavutamiseks on vaja arendada kultuuridevahelist kompetentsi (Dadfar 2001: 5).

Õpirände kogemus on kindlasti väärtuslik. Janson ja Teichler on uurinud õpirände tähtsust Erasmuse programmis osalejate karjäärile. Uuringus osales kolm gruppi, kes õppisid välismaal Erasmuse programmi kaudu aastatel 1988–1989, 1994–1995 ja 2000–2001. Enamik nendest osalejatest usub, et õpirändes omandatud teadmised väliskultuurist ja

arusaamad ühiskonna kohta on otseselt või kaudselt olulised nende karjääri jaoks. Rahvusvaheline kogemus on eriti kasulik esimese töökoha saamiseks – seda märgib enamik respondentidest. Samas uuringus selgub, et nii välismaal õppinud üliõpilased kui ka tööandjad arvavad, et õppeperioodil mobiilsetel üliõpilastel on mõned olulised pädevused arenenud paremini kui mittemobiilsetel üliõpilastel. See avaldub ka mobiilsuses karjääris – õpirände kogemusega üliõpilased on oma karjääri esimestel aastatel rohkem mobiilsemad kui teised (Janson, Teichler 2007: 487 – 493).

Värskemad uuringud kinnitavad eeltoodud uuringu tulemusi. Õpirände mõju üliõpilase karjäärile näitavad ka üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile. Erasmuse programmis osalenud üliõpilaste arvamusel on nendel tõenäosus asuda tööle välismaale pärast õpirännet (jaatavalt vastas 86% respondentidest) ning enamik (68%) arvab, et välismaal õppimisel on suur mõju tulevasele karjäärile. (Kaelep jt 2013: 65–67) Erisused mobiilsete ja mittemobiilsete üliõpilaste vahel on näha ka nende tööhõives pärast ülikooli lõpetamist. Õpirände kogemusega vilistlaste risk on väiksem kui teistel vilistlastel. Seda kinnitab Euroopa Komisjoni 2014. aastal avaldatud uuring, kus Erasmuse programmis osalenud vilistlaste seas ainult 2% vajasis rohkem kui 12 kuud töö leidmiseks, mis on kaks korda vähem kui mittemobiilsete ülikooli lõpetajate seas. Esimese töö leidmisel aitasid Erasmuses osalejate arvamusel sellised õpirände käigus omandatud oskused nagu suhtlemisoskused, kohanemisvõime ja meeskonnatööoskus. Õpirände mõju karjäärile avaneb ka kauges perspektiivis – kui võrrelda teistega, eristub viie ja kümne aastat pärast mobiilsete üliõpilaste töökoha kvaliteet: ainult 10% Erasmuse kogemusega vilistlastest väidab, et nende töös puudub rahvusvaheline aspekt (European... 2014: 115–120).

Tööandjate arvamusel eristuvad rahvusvahelise kogemusega noored sellistes isikuomadustes nagu iseseisvus, kriitiline mõtlemine, avatus, rahvusvaheline valdkondlik vaade ja parem keeleoskus, mida värbamisel peetakse heaks eeliseks (Pihl 2017: 57–58).

1.5. Tartu ülikooli üliõpilaste mobiilsuse ülevaade

1.5.1. Üliõpilaste mobiilsuse statistika

Tartu ülikool toetab aktiivselt üliõpilaste mobiilsuse arengut. Õppeaastatel 2008/2009–2015/2016 käis kokku 2789 TÜ üliõpilast välismaal õppimas, nendest 1500 õpivad bakalaureuseõppe või rakenduskõrghariduse õpingukavadel, 933 magistriõppes, 356 doktoriõppes. Praktika läbis välismaal õppeaastatel 2010/2011–2015/2016 kokku 620 üliõpilast, nendest 474 õpivad bakalaureuseõppe või rakenduskõrghariduse õpingukavadel, 139 magistriõppes, 7 doktoriõppes. Kõige rohkem käidi välismaal õppimas või praktilisel perioodiks 3–6 kuud (Üliõpilaste... 2007–2016).

Õpirände programmide hulk on selle perioodi ulatuses üsna suur: AEN: Australian-European Network, Atlantis programm, Coimbra grupi koostöövõrgustik, DoRa 6 ja 7, Erasmus, Erasmus Mundus, Erasmus Mundus Aurora I ja II, ISEP, Kristjan Jaagu programm, MAUI, Nordplus, lisaks olid ka muud võimalused. Riikide valik on ka väga mitmekesine – võimalused välismaal õppimiseks või praktikaks olid antud perioodil nii Euroopas kui ka teistes maailmaosades – Põhja-Ameerikas (Ameerika Ühendriigid, Kanada), Aafrikas (Keenia), Aasias (Hiina, Jaapan, Venemaa, India) (Üliõpilaste... 2007–2016).

Silma paistab fakt, et kui praktilisel osalemise aastatega kasvab – 2010/2011. õppeaastal osales ainult 57 üliõpilast (kõikide õppeastete hulgas), 2015/2016. õppeaastal see arv kasvas juba 249ni, kuid välismaale õppima lähevad üliõpilased viimasel aastatel vähem – esimestel aastatel antud perioodil osales õpirändes umbes 400 üliõpilast, 2015/2016. aastatel see arv on vähenenud 229ni (Üliõpilaste... 2007–2016).

Vaadates eelmist aastat (õppeaasta 2017–2018), õppis välismaal ülikoolist kokku ainult 156 üliõpilast, nendest 64 on bakalaureuseõppe või rakenduskõrghariduse õppekavade üliõpilased; see näitab, et varasemate aastate tendents, välismaal õppivate üliõpilaste arvu vähenemine jätkub. Eelmise õppeaasta TÜ õpirände protsessist võtab osa 100

partnerülikooli või- asutust 30 riigist nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat (Välismaal... 2018).

1.5.2. Tartu Ülikooli üliõpilaste mobiilsüsteemalised uuringud

Mobiilsüsteemalisi uuringuid, mille sihtrühmaks on Tartu Ülikooli üliõpilased, on korraldatud, kuid siiski vähe.

Jüri Pilviste uuris 2012. aastal oma magistritöö raames Erasmuse programmi mõju Euroopa identiteedile üliõpilaste seas. Uuring kinnitas, et õpiränne ei mõjuta üliõpilaste Euroopa identiteedi poliitilisi komponente, kuna üliõpilasvahetuses võttavad/kavatsevad võtta osa need üliõpilased, kelle hoiak Euroopa Liidu suhtes on juba positiivne ja kelle Euroopa identiteet on eelnevalt kujunenud (Pilviste 2012).

Kaire Kõluvere uuris 2014. aastal oma bakalaureusetöös Tartu Ülikooli haridusrändes osalejate arvu muutusi ja trende. Uuringu tulemustest selgus, et aastaks 2014 kasvas välisüliõpilaste ja välismaale õppima läinud üliõpilaste arv, kuna Tartu Ülikoolis on arenenud õpirände võimalused. Välisüliõpilaste hulgas oli kõige rohkem Euroopa riikidest tulnud, Tartu Ülikooli üliõpilased eelistavad aga rohkem soojema kliimaga riike, nagu näiteks Hispaania. Kõluvere uuringu põhjal eriti ei mõjuta õpirändes osalemine üliõpilaste keskmist hinnet (Kõluvere 2014).

Samal aastal, 2014. a., uuris Helen Leis oma lõputöös rahvusvahelise õpirände levimust Eestis ja selle mõju üliõpilastele Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel. Uuringu tulemuste analüüsist selgus, et mõju on kokkuvõttes positiivne, ning kõige olulisem motivaator õpirändes osalemiseks on isiklik areng (Leis 2014).

Lisaks võib esile tuua ka Sille Sündema 2017. aastal läbiviidud kvalitatiivse uuringu, mille teemaks on Erasmuse üliõpilaste üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused õpirände perioodile ning probleemid, millega nad puutusid kokku ettevalmistamise ajal. Uuringu

valimis on kolm neljandikku Tartu Ülikooli üliõpilased. Üliõpilasvahetusse minemise põhjusteks tõid uuringu respondendid: keeleoskuste areng, uute kohtade külastamise võimalused, professionaalsete oskuste arendamise võimalused, võimalus õppida üksi toime tulema ja arendada oma isikuomadusi. Esinesid ka raskused ettevalmistamise perioodil – probleemid bürokraatiaga, ebapiisav infovahetamine ülikoolide vahel, probleemid majutusega, majanduslikud raskused (kõrged majutus- ja igapäevaelu hinnad, rahastusmudeli puudulikkus), ebakindlustunne sõpradest võõrdumise ja kursusekaaslaste mahajäämise pärast (Sündema 2017).

2. ÜLIÕPILASTE MOBIILSUST MÕJUTAVATE TEGURITE UURING

2.1. Uuringu läbiviimise metoodika ja andmete kogumine

Lõputöö autor viis läbi uuringu, tuginedes üliõpilaste mobiilsuse teoreetilistele lähenemisele ja lõputöö eesmärgile – üliõpilaste mobiilsust mõjutavate tegurite väljaselgitamine ja analüüsimine Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste hinnangul.

Uuringuprotsessi etapid:

- uurimisküsimuste püstitamine;
- uurimismeetodi valimine, küsimustiku koostamine ja laialisaatmine;
- saadud andmete analüüs;
- järelduste ja ettepanekute tegemine.

Uuringu küsimused on:

- Mis toetab üliõpilasi välismaale õppima minemisel?
- Mis takistab üliõpilasi minemast välismaale õppima?

Uuringu läbiviimiseks kasutas autor kvantitatiivset uurimisviisi ja statistilist meetodit – küsitlust. Autor arvestas Narva kolledži mitmekeelset keskkonna ning koostas küsimustiku eesti ja vene keeles. Küsimustik moodustati Google Forms veebikeskkonnas, kasutades nii suletud, poolavatud (kus vastaja sai lisaks etteantud vastustele lisada ka oma variandid ja/või teha täiendavaid märkmeid) ja avatud küsimusi, ning koosnes neljast osast, kokku oli 26 küsimust. Iga respondent pidi uuringus osaledes vastama 23 kohustuslikule küsimusele. (Lisa).

Küsimustiku esimeses osas oli kokku kuus küsimust, vastajaid paluti anda oma demograafilised andmed – vanus, sugu, nende eriala ja kursus. Lisaks oli küsitud informatsiooni välismaareiside ja eluolu kohta selleks, et saada teada, kui suur on vastaja

kogemus välismaal ja teistes kultuurides viibimises. Samuti fikseeriti, kellega üliõpilane elab – selle küsimuse eesmärk oli teada saada, kui iseseisev on ta praegusel ajal.

Teine osa oli seotud kultuuridevahelise suhtlemise ja isikliku arengu teemadega. Kokku on selles osas kuus küsimust. Vastajaid paluti hinnata erinevaid nähtusi, kogemusi, oskusi, mida võib indiviidile anda õpirände kogemus vastavalt teoreetilistele allikatele – kultuuridevahelise suhtlemise kogemus, stereotüübid, keeleõppe, sotsiaalne areng ja isiklik areng. Nende hulgast valisid nad ühe kõige olulisema ja ühe kõige vähem olulisema väärtuse. Samuti paluti anda oma arvamus õpingute kohta, et saada teada, mida inimene ootab ülikooli õppimisest ning kas need ootused on seotud õpirände eesmärkidega. See osa võimaldab analüüsida, kui oluliseks peavad Narva kolledži üliõpilased neid võimalusi, mida annab õpirände kogemus. Kaks küsimust olid vastajate kultuuridevahelise suhtlemise kogemuse kohta – paluti märkida, kui tihti ja kus üliõpilased puutuvad kokku teiste kultuuride esindajatega. Samuti paluti jagada oma arvamust kultuuridevahelise suhtlemise tähenduse kohta.

Kui teises osas üliõpilane andis oma hinnangu selle kohta, mida pakub mobiilsuse kogemus, tuginedes teoreetilisele kirjandusele, siis küsimustiku kolmandas osas annab vastaja juba oma isikliku arvamuse õpirände kohta ja selle mõjust otseselt. Küsimused võimaldavad võrrelda teoreetilisi lähenemisi tegeliku olukorraga Tartu Ülikooli Narva kolledžis. Selles osas paluti välja tuua välismaal õppimise positiivseid ja negatiivseid jooni, hinnata sellise õpingu raskust ning mõju õpingule ja isikliku arengule, välja tuua oskusi või teadmisi, mida saab arendada õpirände käigus, selgitada välja üliõpilaste huvi (või selle puudus) õpirände ja teiste riikide vastu. Küsiti ka, kas ja milliste kanalite kaudu saavad üliõpilased teavet ülikooli õpirände võimaluste kohta. Selle osa viimases küsimuses pidi üliõpilane vastata, kas ta on huvitatud välismaal õppimisest või mitte. Kokku oli kolmandas osas kaheksa küsimust.

Neljas osa oli jagatud kaheks sõltuvalt kolmanda osa viimase küsimuse valikust. Üliõpilased, kes on huvitatud välismaal õppimisest täiendasid, mis konkreetselt pakub neile huvi ja mis takistab neil minna välismaale õppima. Need, kes vastupidi vastasid, et ei soovi

õpirändes osaleda, täiendasid, miks nad ei ole sellest huvitatud ja mis võiks neid motiveerida oma suhtumist muuta. Mõlemad rühmad vastasid ka, kui kauaks nad saavad minna välismaale. Igas rühmas oli kokku kolm küsimust.

Küsimustikku levitati erinevate kanalite kaudu – Tartu Ülikooli Narva kolledži Facebooki lehekülg, kolledži üliõpilaste e-posti list ja Tartu Ülikooli infoõppesüsteemi teated. Küsimustikku paluti täita Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilastel, eelkõige statsionaarse õppekavade üliõpilastel. 2017/2018 õppeaasta teise semestri seisuga õppis statsionaarsete õppekavade järgi kokku 320 üliõpilast. Valimisse ei ole kaasatud avatud ülikooli üliõpilasi.

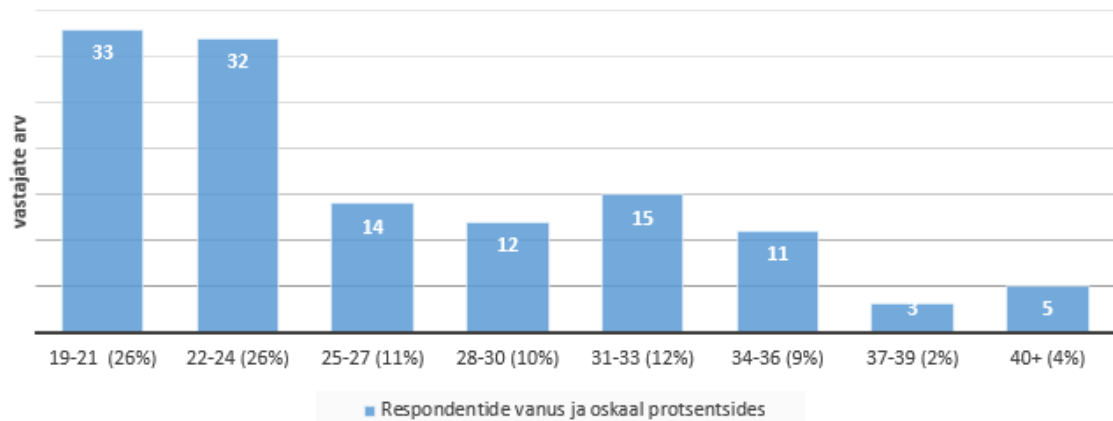
Väga suur objektide arvu tõttu, muutub uurimisprotsess keerukamaks ja kulukamaks, seetõttu on mõistlik eraldada koguarvust väiksem hulk – valim (Õunapuu 2014: 139), mille suurus on igal juhul mõistlik hinnata mingi kindla põhimõtte järgi. (Hirsjärvi jt 2010: 167). Käesolevas lõputöös kasutas autor mugavusvalimi.

Vastajate vajaliku arvu usaldusväärsete tulemuste saamiseks kasutas käesoleva uuringu autor valimi suuruse kalkulaatorit *Sample size calculator*: usaldusnivoo 95% ning usaldusintervall 7%. Kalkulaator määras vajalikuks vastajate arvuks 122 üliõpilast. Tegelik vastanute arv oli 125 üliõpilast (89 vastust venekeelsele vormile ning 35 vastust eestikeelsele vormile), mis moodustab koguarvust 39%.

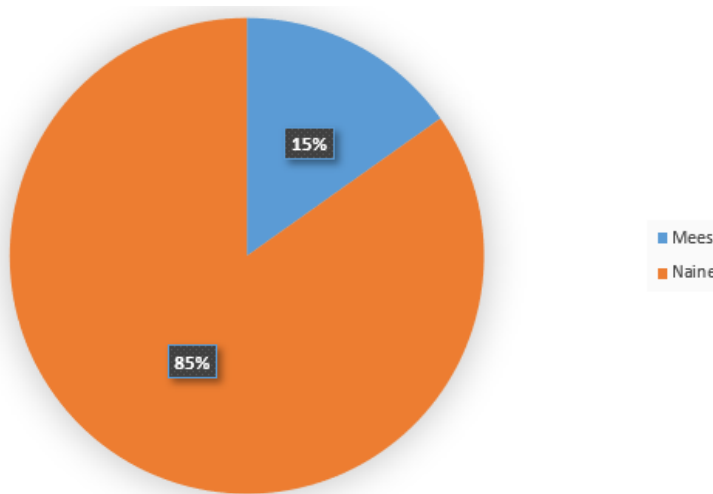
Küsitluse andmete töötlemiseks kasutas autor MS Exceli arvutiprogrammi.

2.2. Uuringu tulemuste kirjeldus ja analüüs

Esimesena küsis autor respondentide demograafilisi üldnäitajaid – vanus ja sugu. Üle poole küsitlusele vastanutest on alla 25 aastat vanused, nendest 26% vanuses 19–21 aastat ja 26% vanuses 22–24 aastat. Kõige vähem oli üliõpilasi, kes on vanemad kui 36 aastat – ainult 2% inimesi vanuses 37–39 aastat ja 4% vanuses 40 või rohkem (joonis 1). Soo järgi oli rohkem naissoost vastajaid – 85%, ja meessoost oli ainult 15% (joonis 2).

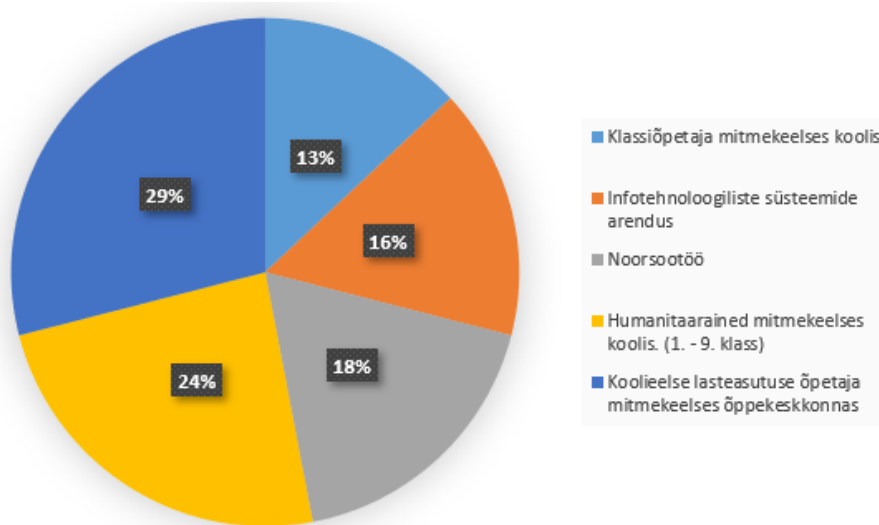
Joonis 1. Vastajate vanuseline jaotus – üliõpilaste arv ja osakaal protsentsides

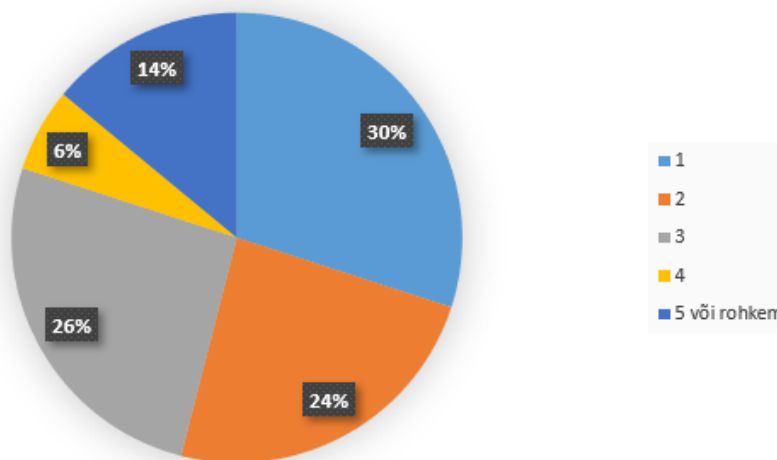
Joonis 2. Küsitluses osalenute sugu

Küsitlusest võtsid osa kõikide erialade ja kursuste esindajad. Kõige suurem osa küsitlusele vastajatest õpib erialal „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“ – kokku on neid 29% ning „Humanitaarained mitmekeelses koolis. (1. – 9. klass)“ – 24%. noorsootööd õpib 18% kogu valimist, infotehnoloogiliste süsteemide arendust – 16% ning kõige väiksem rühm valimist on eriala „Klassiõpetaja mitmekeelses koolis“ üliõpilased – neid on ainult 13% valimi koguarvust (joonis 3). Joonis 4 näitab, et üle poole

respondentidest õpib esimesel (30%) või teisel (24%) kursusel, mis on ka kooskõlas respondentide vanusega. Kolmandal kursusel õpib 26% küsitlusele vastajatest ning kõige vähem on neid, kes olid vastamise ajal neljandal (6%) ja viiendal või rohkemal (14%) kursusel – see on oodatav tulemus, kuna Narva kolledži erialade õppeaeg on erinev, on olemas ka neid, mille nominaalne pikkus on kolm aastat.

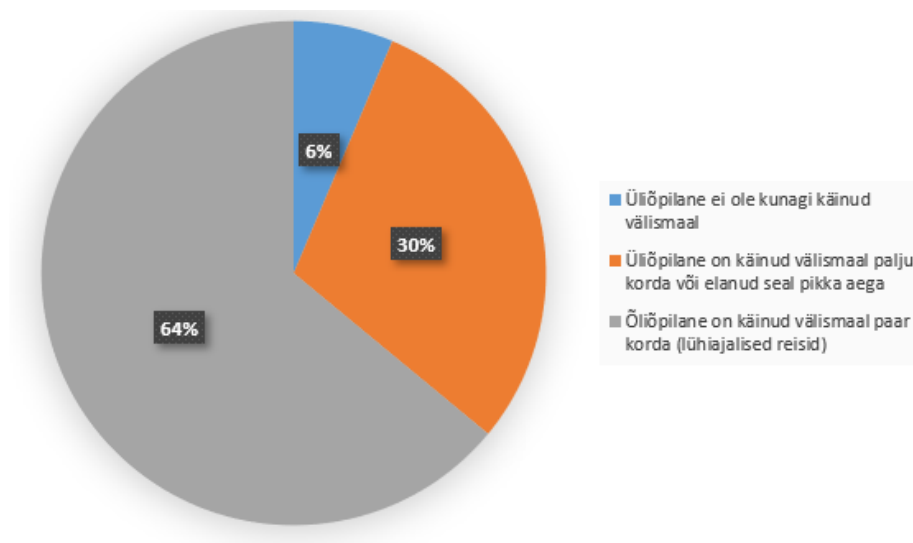

Joonis 3. Küsitluses osalenute õpitav eriala

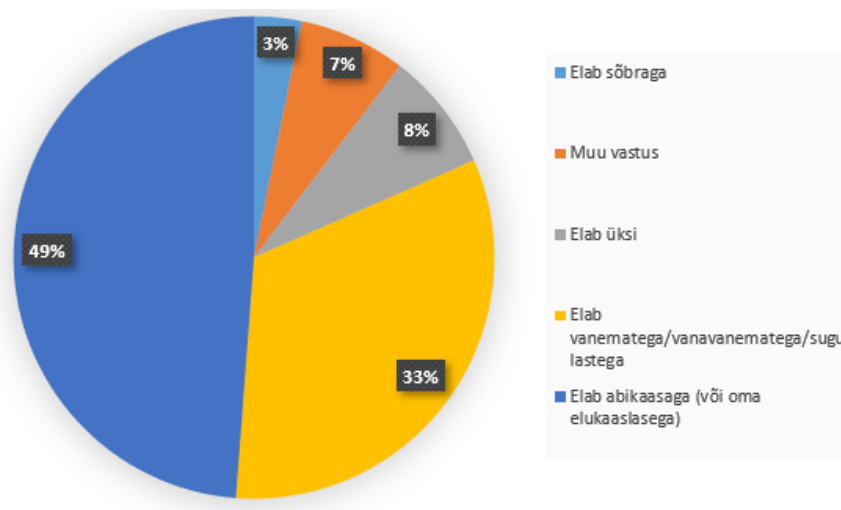
Joonis 4. Küsitluses osalenute üliõpilaste õppekursus

Joonis 5 aitab hinnata üliõpilaste juba omandatud välismaal elamise kogemust. Suuremas osas ei ole see kogemus piisavalt sügav, et võimaldada neil põhjalikult uurida teisi kultuure. Suurem osa (64%) on käinud välismaal, aga vähe – need olid lühiajalised reisirid, peamiselt puhkusereisirid, kus elamistingimused eristuvad riigi päris elamistingimustest ning mõned vastajad (6%) ei ole käinud välismaal kordagi. Respondentidest 30% aga kinnitasid, et nad on kas käinud välismaal palju korda või elanud seal pikka aega, mille põhjal võiks eeldada, et nendel on kogemus ja praktilised teadmised teistes riikides elamises, mis omakorda võiks mõjutada nende motivatsiooni õpirändes osaleda ka negatiivselt: võimalus omandada vajalikke oskusi teises kultuuris kohanemiseks nendel üliõpilasel juba oli.

Joonis 5. Üliõpilaste välismaal elamise kogemus

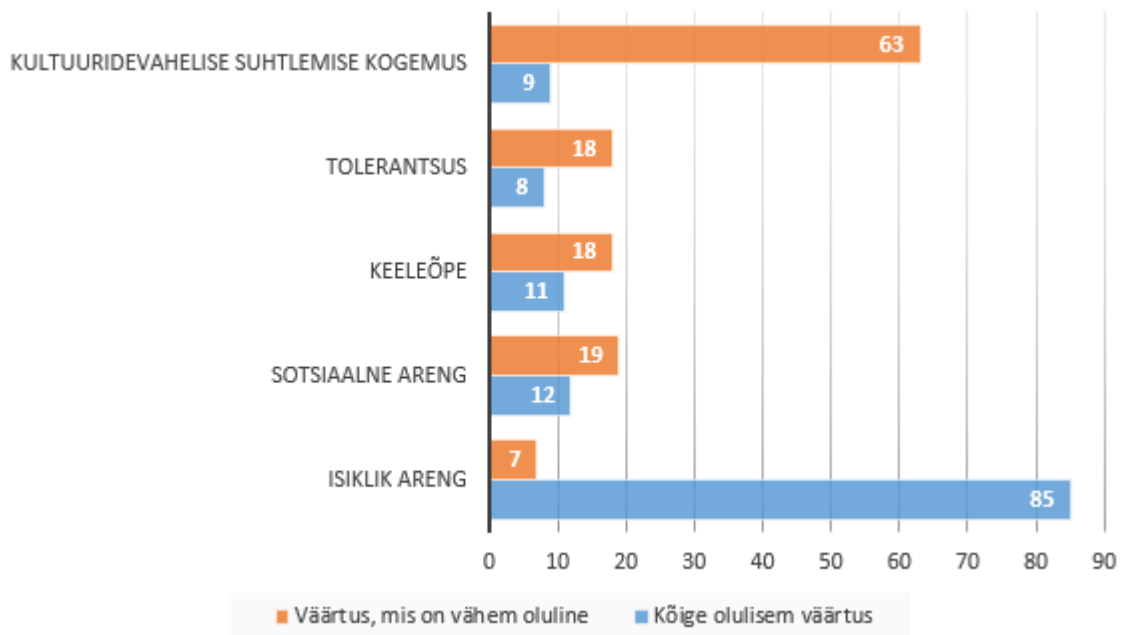
Nagu kinnitavad ülaltoodud teoreetilised allikad ja uuringud, üks õpirände tulemusest on üliõpilase täiskasvanuks saamine ning motivatsiooni minna välismaale õppima mõjutab ka üliõpilase leibkond (joonis 6) ehk kellega koos üliõpilane praegu elab. Suuremat osa üliõpilasi võib pidada iseseisvaks – ainult 33% vastajatest elab koos oma vanematega või teiste sugulastega. Abikaasa või elukaaslasega elab 49%, üksi elab 7%, sõbraga elab 3% ja muu vastuse on valinud 8% vastajatest. Saadud tulemus eeldatavalt tähendab, et suurem osa üliõpilasi ei ole huvitatud välismaal õppimisest kui võimalusest saada täiskasvanuks ja sõltumatuks.

Joonis 6. Narva kolledžis õppivate üliõpilaste leibkonda kuuluvus

Joonis 7 näitab üliõpilaste hinnangut õpirände positiivsetele tagajärgedele, mis selgusid käesoleva töö teoreetilises osas. Enamik respondentidest (68%) peab kõige olulisemaks väärtuseks isiklikku arengut. Kõikide teiste variantide osakaal on umbes sarnane – sotsiaalset arengut peab oluliseks väärtuseks 10% vastajatest, keeleõpet 9%, kultuuridevahelist suhtlemist 7%, tolerantsust 6%. Saadud hinnangut kinnitab ka kõige vähem olulise väärtuse valikud: ainult 6% arvab, et see on „isiklik areng“, enamik on valinud „kultuuridevahelise suhtlemise“ – kokku 51%. Kõikide teise variantide osakaal on samuti sarnane – sotsiaalset arengut ei pea oluliseks 15% vastajatest, tolerantsust 14% ja keeleõpet 14%.

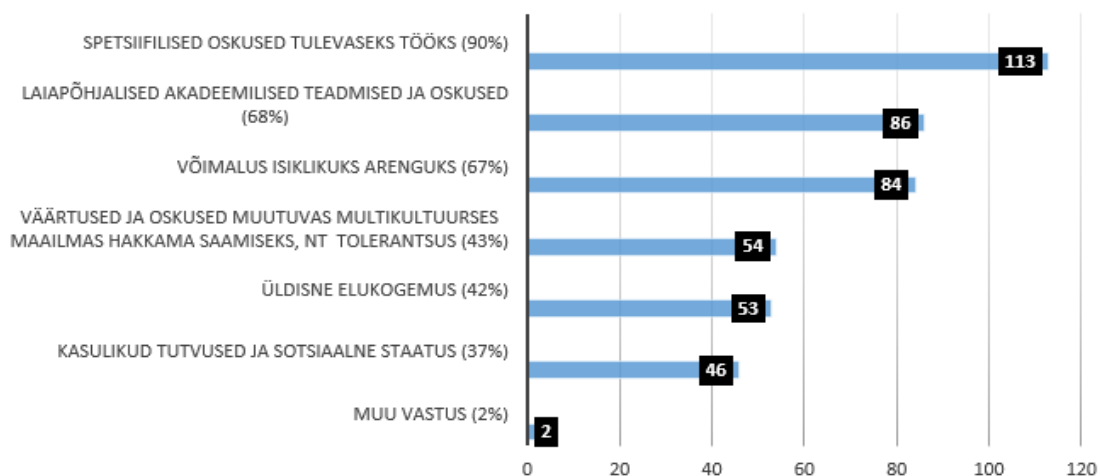
Uuringi tulemus viib ka järelduseni, et üliõpilased hindavad rohkem neid väärtusi, mis on seotud õpirände võimalustega pigem kaudselt, nagu isiklik ja sotsiaalne areng ning väärtused, mis on otseselt seotud välismaal õppimisega, nagu kultuuridevahelise pädevuse areng, ei ole üliõpilaste jaoks esikohal. See võib omakorda mõjutada negatiivselt motivatsiooni osaleda õpirändes.

Joonis 7. Kõige olulisem väärtus ja kõige vähem oluline väärtus üliõpilaste hinnangul

Joonis 9 annab ülevaate, milliseid oskusi, teadmisi või kogemusi peavad ülikool ja kõrgharidus respondentide arvates õppurile andma, sealhulgas olid ka välismaal õppimise mõjuga seotud variandid, et hinnata, kui palju hindavad üliõpilased neid väärtusi, mis toob endaga kaasa õpirändes osalemine, ning kui suurt tähelepanu üliõpilased nendele väärtustele pööravad.

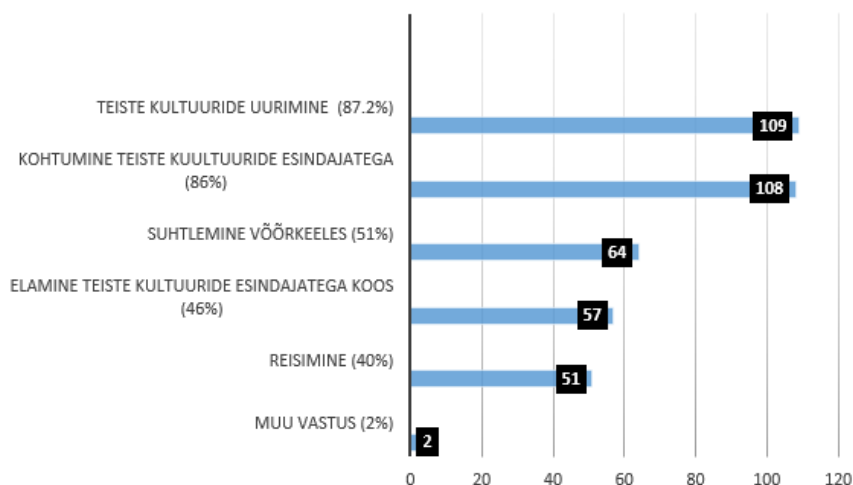
Enamik vastanutest on nõus, et olulisemad oskused on tulevaseks tööks vajalikud spetsiifilised oskused – selle vastuse on valinud kokku 113 üliõpilast (90%). Olulised on ka laiapõhjalised akadeemilised teadmised ja oskused – selle vastuse valis 86 üliõpilasi (68%) ning võimalus isiklikuks arenguks – kokku valis 84 inimest (67%). Teisi valikuid peab oluliseks kõrghariduse puhul alla poole vastajatest: 54 (43%) inimest arvab, et kõrgharidus peab arendama multikultuurse maailmaga seotud väärtusi; 53 inimest (42%) vastasid, et kõrgharidus peab andma üldise elukogemuse; 46 inimeste (37%) arvates peab kõrgharidus kaasa tooma ka kasulike tutvusi ja sotsiaalse staatuse. Antud tulemus kinnitab, et üliõpilased väärtustavad rohkem neid kõrghariduse aspekte, mida saab omandada täismahus ka ilma õpirändes osalemiseta.

Joonis 8. Oskused, kogemused, mida kõrgharidus peab andma

Teoreetilises osas on käsitletud erinevate autorite (Gudykunst, Prucha, Samovari, Porteri ja McDanieli) mõiste „kultuuridevaheline suhtlemine“ tähendused ning järgmisena on toodud üliõpilaste arusaam kultuuridevahelise kommunikatsiooni tähendusest.

Kultuuridevahelise suhtlemise aluseks on kokkupuude teiste kultuuride esindajatega, sellega on nõus 108 uuringus osalejat (86%), 109 vastanut (87%), arvab et kultuuridevaheline kommunikatsioon tähendab ka teiste kultuuride uurimist. 64 vastaja (51%) jaoks tähendab see ka suhtlemist võõrkeeles. Alla poole üliõpilastest seab kultuuridevahelise suhtlemise tähenduse reisimisega – 51 vastust (40%), või koos teiste kultuuride esindajatega elamist – kokku 57 vastust (46%). Muud tähendust näeb kaks inimest (Joonis 9).

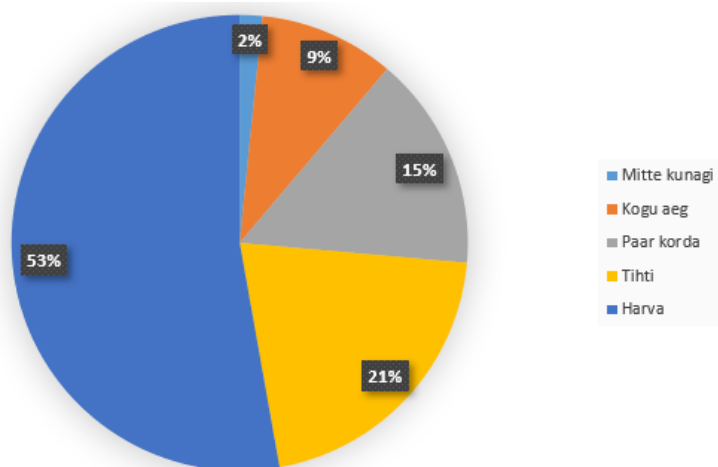
Joonis 9. Kultuuridevahelise suhtlemise tähendus

Üliõpilaste arvamus kinnitas, et kultuuridevaheline suhtlemine ei eksisteeri ilma teiste kultuuride esindajatega kohtumisteta ning järgmisena uuris autor, kui tihti ja kus puutuvad kokku uuringu respondendid teiste kultuuride esindajatega.

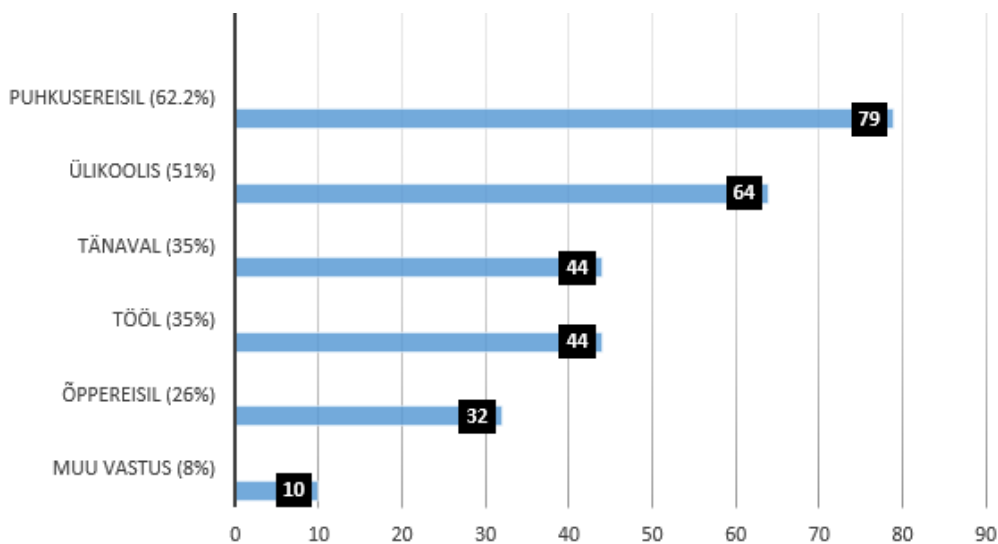
Suurem osa üliõpilasi puutub kokku teiste kultuuridega, üle poole (53%) respondentidest puutub kokku nendega pigem harva, 21% respondentidest tihti ja 9% respondentidest suhtlevad teiste kultuuride esindajatega kogu-aeg. Vastupidi mitte kunagi ei ole kokku puutunud teiste kultuuride esindajatega 2% vastajatest ja 10% on puutunud nendega kokku ainult paar korda (joonis 9).

Kõige rohkem kohtuvad üliõpilased teiste kultuuridega puhkusereisil – selline kogemus on 79 üliõpilasel (62%). Üle poole uuringus osalejatest puutub nendega kokku ka ülikoolis – kokku 64 vastust (51%). Vastuse „töö“ või „tänavas“ tulemused on sarnased – 44 inimest, 35% vastajatest, õppereisil aga kohtus teiste kultuuride esindajatega ainult 32 inimest (26%) ning muus kohas 10 inimest (8%) (joonis 10).

Uuringu andmed kinnitavad, et võimalusi kohtuda ja uurida teisi kultuure ja arendada oma kultuuridevahelise kommunikatsiooni oskusi leiavad üliõpilased ka oma koduriigis.

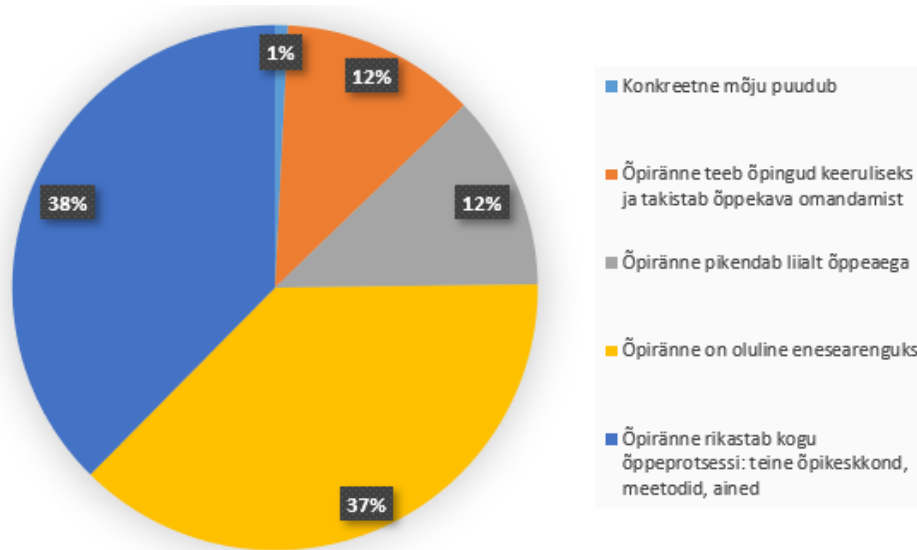
Joonis 10. Teiste kultuuride esindajatega kohtumise sagedus

Joonis 11. Teiste kultuuride esindajatega kohtumise koht

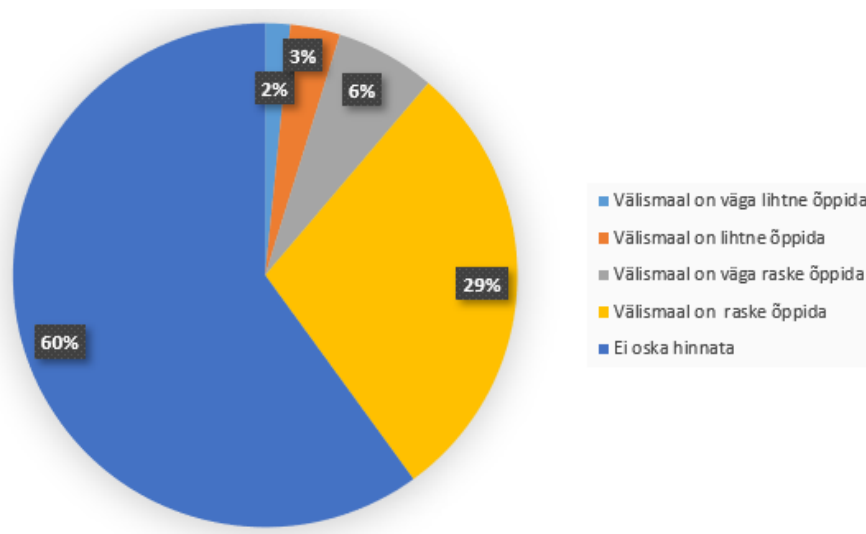
Õpirände on mõju õpingutele: õppimine välismaal on võimalus süveneda teise kultuuri, osaleda praktilises õpingus peaaegu terve aega (Hopkins 1996: 36), arendada oma võõrkeeleoskust palju paremini, kui saab seda teha, kasutades tavalisi õppemeetodeid (Freed 1998: 50) ning õpirände mõju akadeemilistele õpingutele on ka hinnatud positiivselt, seda kinnitavad õpirändes osalenud üliõpilased. (Kaelep jt 2013: 62).

Suurem osa uuringu osalejatest nõustub, et õpiränne mõju on positiivne – 37% vastas, et õpiränne on oluline enesearenguks ja 38% vastas, et see rikastab kogu õppeprotsessi. Negatiivsed vastused ilmusid ka – 12% arvab, et õpiränne teeb õpingud keeruliseks ja takistab õppekava omandamist ning 12% arvab, et õpiränne pikendab õppeaega. Ainult 1 inimene küsimustiku vastajatest arvab, et konkreetne mõju puudub (Joonis 12).

Joonis 12. Õpirände mõju õpingutele

Üliõpilased hindasid ka seda, kui raske on välismaal õppida (joonis 13). Suurem osa küsitletutest (60%) vastas, et nad ei oska õpirännet hinnata. Need, kes oma hinnangud andsid, rohkem kalduvad arvama, et selline õping lihtne ei ole – paljud (29%) ka arvavad, et välismaal õppida on raske ning 6% arvab, et see on liiga raske. Ainult 3% uuringus osalejatest vastas, et õpiränne on lihtne, ja 2% vastas, et see on väga lihtne.

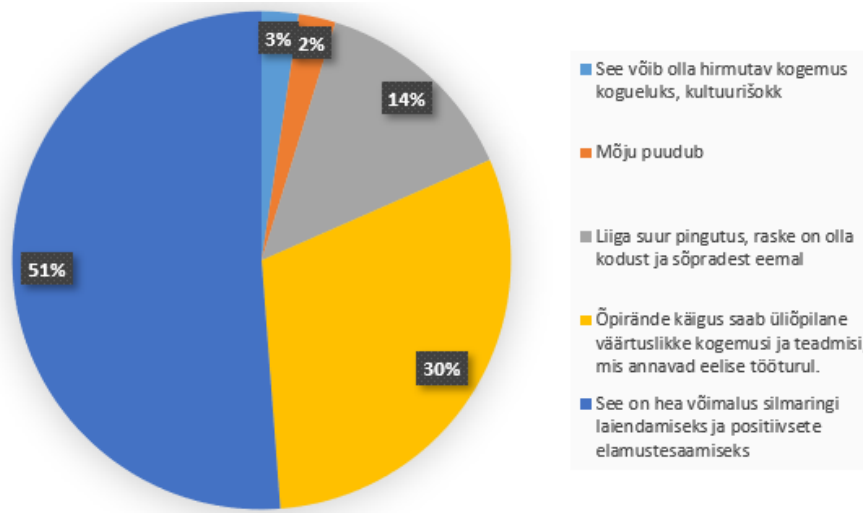

Joonis 13. Välismaal õppimine üliõpilaste hinnangul

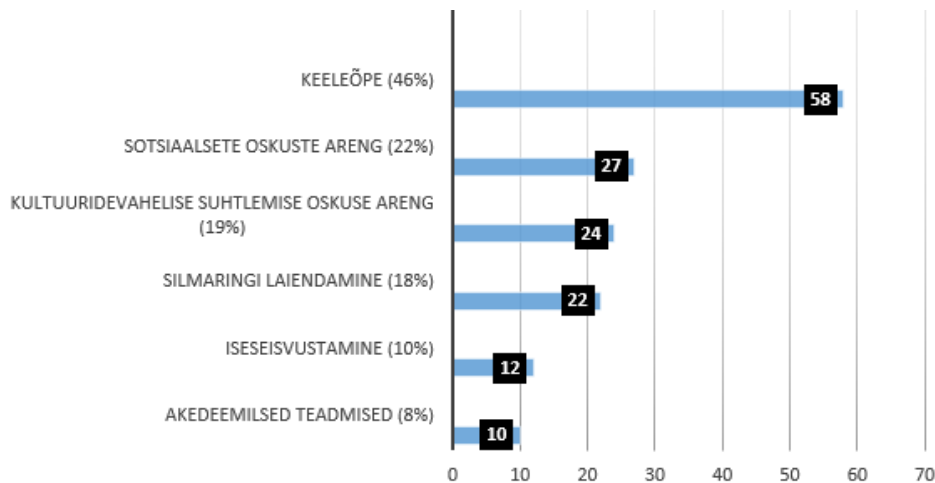
Vaatamata sellele, et üliõpilastel on raske hinnata, kui keeruline on välismaal õppimine (joonis 13), üliõpilased väärtustavad õpirännet kui isikliku arengu võimalust. Suurem osa küsimustikule vastajatest on nõus, et õpiränne mõjutab inimese isiklikku arengut – ainult kolm inimest vastas, et konkreetne mõju puudub. Üle poole üliõpilastest (51%) on nõus, et õpiränne laiendab silmaringi ja toob kaasa positiivseid elamusi, kolmandik (30%) on nõus, et õpirände käigus saab inimene väärtuslikke kogemusi ja teadmisi, mis annavad talle eelise tööturul. Osa vastajatest arvas vastupidi – õpiränne võib kaasa tuua ka negatiivseid elamusi – 14% uuringus osalejatest arvab, et õpirändes osalemine on liiga suur pingutus ja kodust eemal olemine on liiga raske, ning kolm inimest arvab, et õpirändes osalemisest võib saada hirmutav kogemus kogu eluks ja kultuurišhokk (joonis 14).

Üliõpilased tõid välja ka kogemusi ja teadmisi, mida nende arvates saab omandada õpirände käigus. Suuremat tähelepanu pööravad üliõpilased keeleõppe võimalustele, mida toob kaasa välismaal õppimine - 58 inimeste (46%) vastus oli seotud selle teemaga. 27 inimeste (22%) jaoks on õpiränne võimalus sotsiaalsete oskuste arenguks, 24 inimest (19%) vastas, et õpirände käigus saab arendada oma kultuuridevahelise suhtlemise oskust, 22 inimest (18%) vastas, et õpiränne on hea võimalus silmaringi laiendamiseks (joonis 15).

Vähem on vastuseid, mis on seotud üliõpilaste iseseisvumisega – 12 vastust (10%), ning akadeemiliste teadmiste omandamisega – ainult 10 vastust (8%) (joonis 15). Saadud tulemus oli oodatav, kuna küsitlus üliõpilaste leibkonna kohta näitab, et suurem osa respondentidest ei vaja abi täiskasvanuks saamiseks (joonis 6), ning akadeemilisi teadmisi saab omandada ka ilma välismaale õppima minekut.

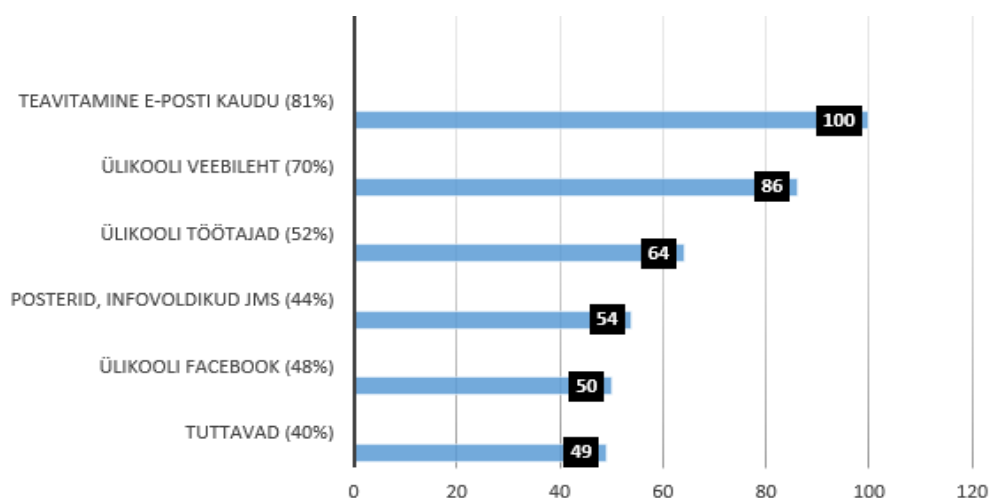
Joonis 14. Õpirände mõju isiklikule arengule

Joonis 15. Õpirände käigus omandatav kogemus

Info õpirände võimaluste kohta on Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilastele kättesaadav. Peaaegu kõik vastajad on kuulnud õpirände võimalustest – jaatavalt vastas 98%, neid, kes ei ole kuulnud selle kohta midagi enne küsimustikule vastamisest, on ainult kaks inimest.

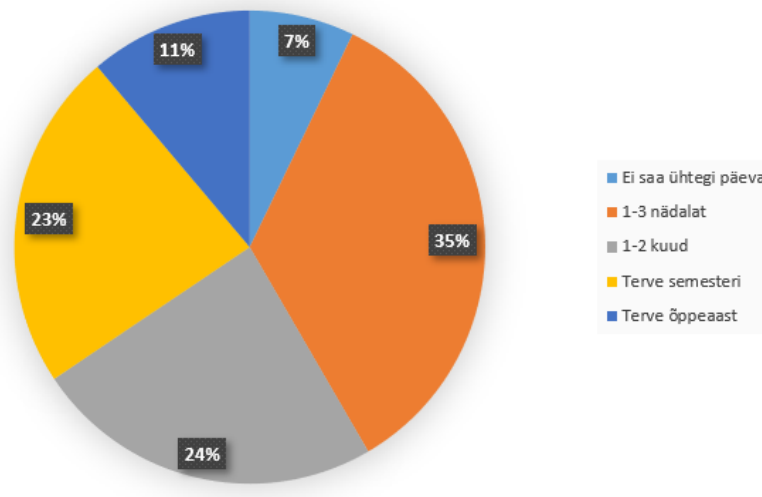
Kõik infokanalid on kaasatud. Kõige paremini jõuab info õpirände võimalustest üliõpilasteni e-posti kaudu – nii vastas 100 inimest (81%), ning ülikooli veebilehe kaudu – vastas 86 inimest (70%). Ülikooli töötajaid kui õpirände kohta infoallikad valis 64 üliõpilast (52%), postereid või infovoldikuid märkis 54 üliõpilast (44%), ülikooli Facebooki 50 üliõpilast (48%) ning oma tuttavaid 49 üliõpilast (40%) (Joonis 16).

Joonis 16. Infoallikad välismaal õppimise võimaluste kohta

Lõputöö kontekstis mainitakse õpirände all õppimist välismaal mingil kindlal perioodil ning üliõpilasvahetuse periood on tavaliselt terve õppesemester. Periood, mille jooksul üliõpilased saavad välismaal viibida, on kindlasti üks teguritest, mis õpirände osalust mõjutab.

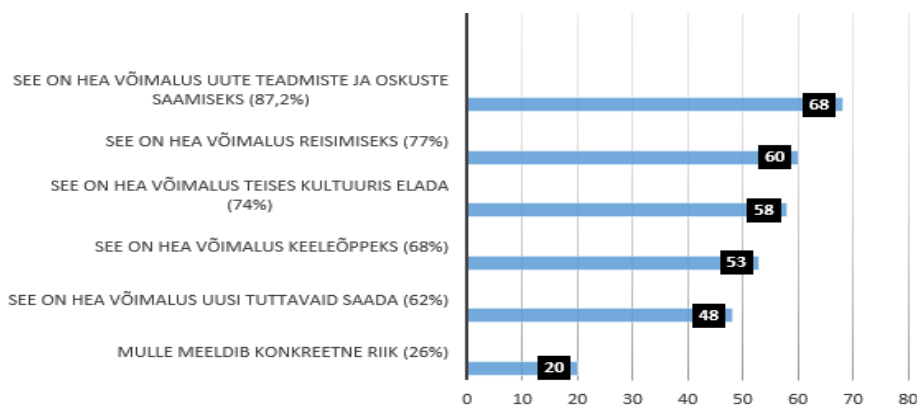
Üle poole vastajatest ei saa veeta välismaal tervet õppesemestrit – 7% üliõpilastest ei saa veeta välismaal ühtegi päeva, 35% saab minna välismaale 1–3 nädalaks, 24% saab minna välismaale 1–2 kuuks. Terveks semestriks saab minna välismaale 23% vastajatest ja terveks õppeaastaks ainult 11% vastajatest (joonis 18).

Joonis 18. Periood, mille üliõpilased saaksid veeta välismaal

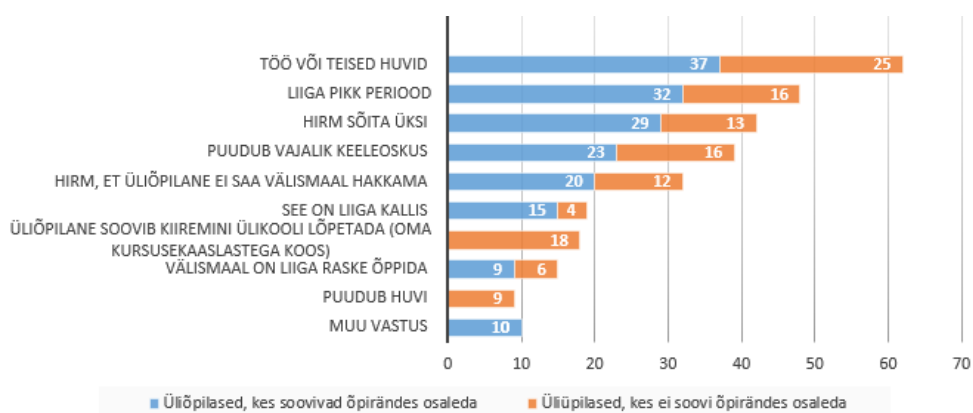
Kindlasti mõjutab õpirändes osalust ka õpirändes osalemise soov. Üliõpilasi, kellel on soov välismaale õppima minema, on 78 (62%), vastupidi – need, kellel see soov puudub, on kokku 47 inimest (38%).

Õpirändes osaleda soovijad tõid välja ka põhjused, mis toetavad antud soovi ja kõige enam valitud põhjused on uute teadmiste ja oskuste saamine, kokku on sellise vastusevariandi valinud 68 inimest (87%) ja reisimise võimalus – sellist vastust on valinud 60 inimest (77%). 58 üliõpilase (74%) jaoks on õpiränne hea võimalus elada teises kultuuris, 53 üliõpilaste (68%) jaoks on õpiränne võimalus keeleõppeks ja 48 (62%) üliõpilaste jaoks võimalus uusi tuttavaid saada. Ainult 20 üliõpilast (26%) soovib välismaale õppima minna, kuna on huvi konkreetse riigi vastu (joonis 19).

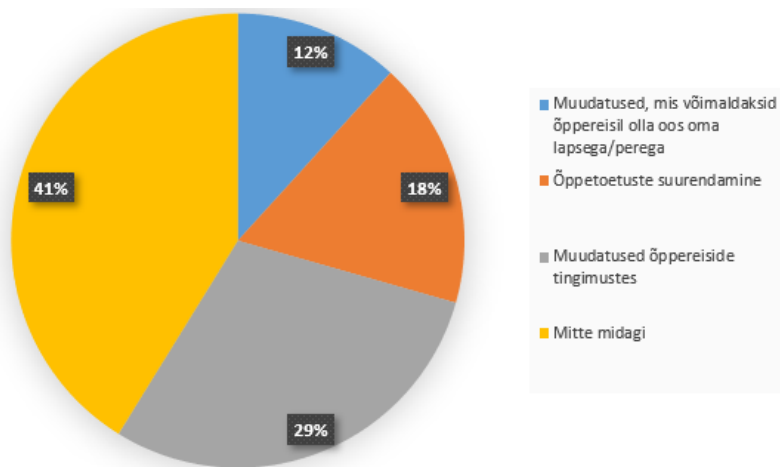
Joonis 19. Põhjused, miks üliõpilased tahavad õpirändes osaleda

Tegurid, mis negatiivselt mõjutavad õpirände osalust, tulevad välja põhjustest, miks üliõpilased ei soovi ja/või ei saa õpirändes osaleda. Suurem takistus on töö ja teised huvid, mida üliõpilased ei saa jätta – sellise valiku tegid 62 inimest (50%), sellele järgneb õpirände programmide liiga pikk kestus – 48 vastust (38%), ja hirm sõita üksi – 42 vastust (34%). 39 inimeste (31%) jaoks suureks takistuseks on vajaliku keeleoskuse puudumine ning 32 inimest (26%) kardab, et nad ei saa välismaal hakkama. Vähem esines vastuseid, mis on seotud võimalike rahaliste kuludega (19 vastust), sooviga lõpetada ülikooli võimalikult kiiremini (18 vastust), arvamusega, et välismaal on liiga raske õppida (15 vastust), huvi puudumisega (9 vastust) või muu põhjusega (10 vastust).

Joonis 20. Õpirändes mitteosalemise põhjused

Viimasena on toodud välja tegurid, mis võiksid motiveerida neid üliõpilasi, kellel puudub soov õpirändes osaleda, oma arvamust muuta. 41% üliõpilastest vastas, et midagi ei saa neid motiveerida; 29% üliõpilastest vastas, et need võiksid olla muudatused õppereiside tingimustes (lühem aeg, võimalus sooritada kohustuslikke aineid); 18% vastas, et on vaja suurendada õppetootusi ning 12% üliõpilastest välismaal vastas, et neid võiks motiveerida võimalus osaleda õpirändes koos oma lähedastega (lastega).

Joonis 21. Tegurid, mis võiksid motiveerida õpirändes osalemist

2.3. Uuringu järeldused

Lõputöö eesmärk on selgitada välja Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste välismaal õppimist mõjutavad tegurid.

Uuringu tulemusi analüüses on selgelt näha, et üliõpilastel on huvi õpirände vastu. Kindlasti toetab seda mobiilsüsteemalise informatsiooni kättesaadavus ja levimus. Õpirände võimaluste kohta saavad üliõpilased informatsiooni e-posti teel ja ülikooli veebilehe kaudu, samuti kasutatakse teisi infokanaleid.

Uuringu tulemused kinnitavad, et suurem osa üliõpilasi ei oska hinnata, kui raske on hakkama saada välismaal õppimisega, kuna neil puudub vastav kogemus. Samas arvavad üliõpilased, et õpiränne mõjutab õpinguid positiivselt – selline kogemus on oluline enesearenguks ning rikastab õppeprotsessi.

Õpiränne pakub arenguvõimalusi enamiku üliõpilaste jaoks. Motivatsiooni õpirändes osalemise vastu toetavad sellega kaasnevad võimalused:

- Õpiränne annab võimaluse omandada uusi teadmisi ja oskusi, laiendada silmaringi.
- Õpiränne annab võimaluse reisida.
- Õpiränne annab võimaluse elada teises kultuuris.
- Õpiränne annab võimaluse arendada oma võõrkeele oskust.
- Õpiränne annab võimaluse uute tuttavate saamiseks.

Õpirändes osalenud üliõpilaste aruanded kinnitavad üldjuhul, et õpiränne võimaldab noortel saada iseseisvaks ja täiskasvanuks (Franklin 2010: 185). Antud uuringu tulemustest selgus aga, et see asjaolu üliõpilastele huvi ei paku, kuna suurem osa üliõpilasi on juba iseseisvad.

Autor uuris üliõpilaste huvi kultuuridevaheliste pädevuste arengu vastu ning vastustest selgus, et üliõpilased hindavad selliseid oskusi ja kogemusi nagu kohanemisvõime ja kultuuridevahelise suhtlemise kogemus. Esikohal on siiski isiklik areng, mida saab täismahus täiendada ka ilma välismaal õppimiseta. Mõnedel üliõpilastel on teises kultuuris elamise kogemus ning vajalikud oskused teiste kultuuridega kohanemiseks juba omandatud.

Üliõpilaste arusaam “kultuuridevahelise suhtlemise” mõiste tähendusest toob esile selle peamised koostisosad, milleks on teiste kultuuride uurimine ja kokkupuude teiste kultuuride esindajatega. Üliõpilased on leidnud võimalusi kultuuridevaheliseks suhtlemiseks ka ilma õpirändes osalemiseta – suurem osa üliõpilasi kohtub teiste kultuuride esindajatega ja võimalusi selleks on palju – puhkuseraisil, ülikoolis, töökohal, tänaval, õppereisil.

Üliõpilaste ootused ülikoolile ei ole eriti seotud kultuuridevahelise pädevuse arengu võimalustega, suuremat tähelepanu pööratakse tööks vajalike spetsiifiliste oskuste arendamisele ning akadeemiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Lisaks arvavad mõned üliõpilased, et välismaal õppimine on liiga keeruline ning võib õpinguid negatiivselt mõjutada ja takistada õppekava omandamist.

Uuringu tulemuste põhjal võib väita, et üliõpilasi takistab välismaale õppima minemast :

1. Töö või teised huvid, mida on võimatu jätkata koduriigist eemal olles.
2. Õpirände periood – vähesed üliõpilased saavad minna välismaale terveks semestriks või kauemaks, suurem osa on huvitatud välismaale minekust vaid mõneks nädalaks või 1–2 kuuks.
3. Vähene keeleoskus – osade üliõpilaste keeleoskus ei vasta õpirände programmide tingimustele.
4. Hirmud – isegi kui kõik vajalikud tingimused on täidetud ja olulised asjaolud ei sega, kardavad mõned üliõpilased sõita välismaale õppima üksi või kardavad, et nad ei saa välismaal hakkama või et õppimine välismaal on liiga keeruline.
5. Muud asjaolud – õpiränne on üliõpilastele liiga kallis, õpilane soovib lõpetada ülikooli kiiremini, üliõpilasel puudub huvi.

Suurem osa üliõpilastest, kes ei soovi õpirändes osaleda, ei ole valmis oma suhtumist muutma. Mõned tõid välja, et neid võib motiveerida õpirändes osalema õpirände tingimuste paindlikumaks muutmine (lühem periood, rohkem võimalusi sooritada kohustuslikke aineid õpirände käigus, võimalus osaleda koos oma lähedastega) ja õppetoetuste suurendamine.

2.4. Teema võimalikud edasiarendused

Antud teemat oleks võimalik edasi arendada lähtudes erinevatest näitajatest. Käesolevas töös käsitles autor konkreetse sihtrühma hinnangut, küsitleti ainult neid Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilasi, kes pole õpirändes enne osalenud.

Sarnase uuringu saaks läbi viia erinevate ülikoolide üliõpilaste hulgas, võrrelda erinevate kursuste, ülikoolide, osakondade ja õppevormide tulemusi – tasuks teada saada, kuidas antud tegurid mõjutavad üliõpilaste hinnangut ja motivatsiooni õpirände suhtes.

Antud teemat oleks võimalik arendada kasutades kvalitatiivset meetodit. Näiteks võiks läbi viia intervjuud, süvenedes üliõpilaste ootustesse ja hirmudesse õpirände suhtes. Samuti võiks võrrelda õpirände kogemusega ja kogemuseta üliõpilaste hinnanguid.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilaste välismaal õppimist mõjutavaid tegureid. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud peamised uurimisküsimused:

- Mis toetab üliõpilasi välismaale õppima minemisel?
- Mis takistab üliõpilasi minemast välismaale õppima?

Töö koosneb kahest peatükist, mis on liigendatud alapeatükkideks ja ala- alapeatükkideks. Esimene osa on teoreetiline ülevaade, kus on defineeritud õpirände mõiste ja eesmärgid, vaadeldud kultuuridevahelise pädevuse olemust ja selle arengut õpirände käigus, õpirände positiivset mõju isiklikule arengule, õpingutele ja karjäärile ning antud ülevaade mobiilsusest Tartu Ülikoolis. Selle osa järelduseks on, et õpirände käigus omandab üliõpilane erinevaid pädevusi, mis mõjutavad positiivselt tema isiklikku arengut, hariduskäiku ja karjääri ning on olulised ja aktuaalsed praeguses pidevalt muutuv maailmas. Tartu Ülikool toetab mobiilsuse arengut, kuid arengukohti nii õpirändes osalemises kui ka selle uurimises veel on.

Teine osa on empiiriline osa, kus kirjeldatakse uurimistöö eesmärki ja ülesandeid, meetodikat, meetodit, uuringu valimit, uurimisprotseduuri ja andmetöötlusmeetodit. Peatükis kirjeldatakse ja analüüsitakse uuringu tulemusi, antakse ülevaade uuringu järeldest ning teema võimalikest edasiarendustest.

Uuringus osales 125 Tartu Ülikooli Narva kolledži üliõpilast, kelle seas viidi läbi küsitlus, mis koosnes suletud, poolavatud ja avatud küsimustest. Töö meetodika sobis püstitatud eesmärgiga – küsitluse tulemusena autor sai teada tegureid, mis mõjutavad üliõpilaste mobiilsust.

Üliõpilaste mobiilsust mõjutavad positiivselt need väärtused ja arenguvõimalused, mida toob kaasa õpiränne:

- uued teadmised ja oskused, silmaringi laiendamine;

- reisimise võimalus;
- teises kultuuris elamise võimalus;
- võõrkeele areng;
- uued tuttavad.

Negatiivselt mõjutavad üliõpilaste mobiilsust rohkem korralduslikud tegurid ja hirmud, mis kaasnevad välismaal õppimisega:

- õpirände käigus puudub üliõpilastel võimalus tegeleda oma tööga või teiste oluliste huvidega;
- õpirände liiga pikk periood;
- üliõpilaste mittevastavus õpirände programmide keeleoskusega seotud tingimustele;
- hirm sõita välismaale üksi või hirm ebaõnnestuda õpirände käigus;
- muud tegurid - õpirändega seotud kulud, huvi puudus, soov lõpetada õpingud kiiremini.

Autor pakkus võimalike viise, kuidas üliõpilaste mobiilsust mõjutavate tegurite teemat saab edasi arendada – saab käsitleda erinevate sihtrühmade hinnanguid, võrrelda tulemusi õpirändes osalenud ja mitte osalenud üliõpilaste vahel ning käsitleda teemat ka kvalitatiivse meetodi kaudu.

SUMMARY

The title of the final thesis is: "Factors that affect student's mobility on examples of Narva College of University of Tartu".

The author of the thesis is - Ellen Antipenko, a student from the Narva College of University of Tartu. The original workpiece was created during 2017–2018, 2018-2019 university years, and was initially written in Estonian language. The thesis consists of xx pages and Aet Kiisla was assigned as a task supervisor.

The aim of the thesis is to name factors that affect Narva College of University of Tartu students to study abroad.

In terms of purpose, the author set the following research questions:

- What supports students to study abroad?
- What prevents students from going abroad to study?

The thesis consists of two chapters, their sub-chapters. The first part is the theoretical part, where is: defined the concept and objectives of mobility, observed emic competence being and its development during student's mobility, observed the positive impact of mobility on personal development, studying and career, done a mobility overview within the University of Tartu.

The conclusion of this part shows, that during study mobility a student gets various competencies, which positively influence his/her personal development, education and career, and which also are important and relevant in the constantly changing world.

The University of Tartu supports the development of mobility, but there are still developmental potential in both the participation and the examination of student's mobility.

The second part of the thesis is the empirical part, which deals with the research purpose and research tasks, the research methodology, the research selection, describes the research procedure and the data processing method. The second part ends with the description and analysis of the study results, conclusions and possible developments of the topic.

125 students from Narva College of University of Tartu participated in the study. Among them was performed a survey, which contained closed, semi-open and open questions. The methodology of the work was in line with the set goal - as a result of the survey, the author got to know the factors that influence student's mobility.

Students mobility is positively influenced by the values and development opportunities that mobility brings:

- new knowledge and skills, the ability of broaden the mind;
- opportunity of traveling;
- the possibility of living in another culture;
- development of a foreign language skills;
- new acquaintances.

Students mobility is negatively influenced by the organizational factors and fears, which are associated with studying abroad:

- during mobility, students have no opportunity to deal with their work or other important interests;
- the period of studying abroad is too long;
- students may not be compliant to the language-related conditions of the study-abroad programs;
- fear of traveling abroad alone or fear of failure during the mobility;
- other factors - costs related to mobility, the lack of interest, desire to finish studying faster.

The author offered possible ways to further develop the theme of the pathway that influences student's mobility – it is possible to address evaluations of different target

groups, compare results between students who have participated in study-abroad programs and who have not participated in the, and also address the theme through a qualitative method.

KIRJANDUS

Allport, G.W. 1979. *The Nature of Prejudice*. New York: Addison-Wesley Publishing Company: 14-15.

Campbell, D. T.; Levine, R. A. 1972. *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes and group behavior*. New York: Wiley.

Carlson, J. S.; Burn, B. B.; Useem, J.; Yachimowicz, D. 1990. *Study abroad: The experience of American undergraduates*. New York: Greenwood Press: 15-16.

Chieffo, L.; Griffiths, L. 2004. Large-scale assessment of student attitudes after a short-term study abroad program. *The International Journal of Study Abroad* 10: 172-174
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ891455.pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Dadfar, H. 2001. *Intercultural Communication. Theory and Practice*. Linköping University.

Deardorf, D. K. B. 2006. The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization at Institutions of Higher Education in the United States. *Journal of Studies in International Education* 10: 119.
<https://repository.lib.ncsu.edu/bitstream/handle/1840.16/5733/etd.pdf?sequence=1>
(viimati vaadatud 19.04.2018).

Eagleton, T. 2000. *The Idea of Culture*, Malden: Blackwell: 34.

Eero, S. 2016. *Muutused üliõpilaste isiksuses ja väärtustes välismaal õppimise esimeste kuude jooksul*. Tartu: Tartu Ülikool: 16.

Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006–2015. 09.07.2007
https://www.hm.ee/sites/default/files/k6rghariduse_rahvusvahelistumise_strateegia.pdf
(viimati vaadatud 19.04.2018).

Eesti Üliõpilaskondade Liidu poliitiliste seisukohtade koondokument 2014. 03.04.2016
<https://eyl.ee/ulddokumendid-2/> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Engel, C. 2010. The impact of Erasmus mobility on the professional career: Empirical results of international studies on temporary student and teaching staff mobility. *International student mobility and migration in Europe*. <https://journals.openedition.org/belgeo/6399> (viimati vaadatud 19.04.2018).

European Commission, 2014. *Effects of Mobility on the Skills and Employability of Students and the Internationalisation of Higher Education Institutions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union: 115-120.

Fantini, A. E. 2009. Assessing intercultural competence: Issues and tools. *The SAGE handbook of intercultural competence*. In D.K. Deardorff (Ed.). Los Angeles, CA: SAGE Publications: 457.

Franklin, K. 2010. Long-Term Career Impact and Professional Applicability of the Study Abroad Experience. *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad* 19: 185 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ936414.pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Freed, B. F. 1998. An overview of issues and research in language learning in a study abroad setting. *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad* 4: 50 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ608212.pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Gudykunst, W.B. 2003. *Cross-cultural and intercultural communication*. London: SAGE Publications: 163.

Hadis, B. F. (2005). Gauging the impact of study abroad: How to overcome the limitations of a single-cell design. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 30: 3–19.

Hall, E. T. 1976. *Beyond Culture*. New York: Anchor Books: 11-12.

Hilton, J. L.; von Hippel, W. 1996. Stereotypes. *Annual Review of Psychology* 47 <http://faculty.smu.edu/chrisl/courses/psyc5351/articles/hiltonvonhippel.pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2010. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Kirjastus Medicina: 167.

Hofstede, G. 1980 *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Beverly Hills: SAGE Publications.

Hofstede, G.; Pedersen, P. B. 2004. *Kultuuri uurides*. Tallinn: Väike Vanker.

Hopkins, D. M. 1996. International franchising: Standardization versus adaptation to cultural differences. *Franchising Research: An International Journal* 1.

Ingraham, E.C.; Peterson, D.L. 2004. Assessing the Impact of Study Abroad on Student Learning at Michigan State University. *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad* 10: 93 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ891450.pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Jacobson, L.; Rosenthal, R. 1968. *Pygmalion in the classroom*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Janson, K. & Teichler, U., 2007. The professional value of temporary study in another European country: Employment and work of former ERASMUS students. *Journal of Studies in International Education*: 487–493 <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.541.560&rep=rep1&type=pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Johnson, A.W. 1988. *Free trade and cultural industries*. Toronto: Carswell: 350.

Kaelep, T.; Maiste, K.; Treier, K. 2013. *Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008–2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel*. Tallinn: SA Archimedes.

Kirss, L.; Nestor, M.; Haaristo, H.-S.; Mägi, E. 2011. *Eesti üliõpilaste eluolu 2010. Rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT IV Eesti analüüs*. Tallinn: SA Poliitikauuringute Keskus PRAXIS: 58.

Kõluvere, K. 2014. *Haridusränne Tartu Ülikoolis*. Tartu: Tartu Ülikool.

Kõrgharidusprogramm 2016-2019. https://www.hm.ee/sites/default/files/lisa_8_korghariduse_programm_2016-2019.pdf (viimati vaadatud 19.04.2018).

Leis, H. 2014. *Rahvusvahelise õpirände levimus Eestis ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel*. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Macasová, H. 2011. *Problems in Intercultural Communication Caused by Differences in Czech and English*. Prague: Charles University in Prague: 22.

Maljukov, M. 2013. Kas olla mobiilne või mitte? *Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008–2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel*. Koost. Kersti Kaldma. Tallinn: SA Archimedes.

Muldma, M.; Tuulik, M. 2008. Uusimmigrantide laste integreerumine Eesti kooli. *Mitmekultuuriline õpikeskkond- probleem või väärtus?* Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus: 92.

Nugin, R. 2010, Noored täiskasvanuks saamisest. *Noortemonitor 2009*. Koost. Velli Parts. Tallinn: Eesti Noorsootöö Instituut: 51 – 56.

Nunan, P. 2006. *An exploration of the long term effects of student exchange experiences*.

[http://aiec.idp.com/uploads/pdf/Nunan%20\(Paper\)%20Thurs%200900%20MR5.pdf](http://aiec.idp.com/uploads/pdf/Nunan%20(Paper)%20Thurs%200900%20MR5.pdf)

(viimati vaadatud 19.04.2018).

Nõmm, J. 2006. *Kultuuridevahelise kommunikatsiooni teooria ja praktika*. Narva: Tartu Ülikooli Narva Kolledž: 25.

Odağ, Ö.; Wallin, H.R.; Kedzior, K.K. 2015. Definition of intercultural competence according to undergraduate students at an international university in Germany. *Journal of Studies in International Education*:12-13

https://www.researchgate.net/profile/Karina_Karolina_Kedzior/publication/277237730

[Definition of Intercultural Competence According to Undergraduate Students at an International University in Germany/links/55649d0b08ae06101abdf8a4.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Karina_Karolina_Kedzior/publication/277237730/links/55649d0b08ae06101abdf8a4.pdf)

(viimati vaadatud 19.04.2018).

- Pascarella, E. T.; Terenzini, P. T. 2005. *How college affects students (Vol. 2): A third decade of research*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Pihl, K. 2017. *Noorte rahvusvaheline kogemus kui konkurentsieelis tööturul? Kvalitatiivne uuring Eesti avaliku sektori tööandjate hinnangute põhjal*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Pilviste, J. 2012. *Erasmuse programmi mõju Euroopa identiteedile*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Prucha, J. 2010. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada: 42.
- Samovar, A.; Porter, E.; McDaniel, R. 2009. *Communication Between Cultures*. Boston: Wadsworth: 12.
- Spitzberg, B. H.; Changnon, G. 2009. Conceptualizing intercultural competence. *The SAGE handbook of intercultural competence*. In D.K. Deardorff (Ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications: 2.
- Sumner, W. G. 1906. *The Sociological Importance of Usages, Manners, Customs, Mores, and Morals*. New York: Ginn & Co.
- Sutton, R. C.; Rubin, D. L. 2004. The GLOSSARI project: Initial findings from a system-wide research initiative on study abroad learning outcomes. *The International Journal of Study Abroad* 10: 65–82.
- Sündema, S. 2017. *Erasmuse tudengite üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused mobiilsusperioodile ning ettevalmistusperioodil kogetud probleemid (Üliõpilaste arvamuste tuginedes)*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Vande Berg, M. 2007. Intervening in the learning of U.S. students abroad. *Journal of Studies in International Education* 11: 3
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.563.185&rep=rep1&type=pdf> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Välismaal õppimas 2018. Tartu Ülikool. <http://www.ut.ee/oppijate-arv/BBVMO01.html> (viimati vaadatud 19.04.2018).

Williams, T.R. 2005. Exploring the impact of study abroad on students' intercultural communication skills: Adaptability and sensitivity. *Journal of Studies in International Education* 9 : 368-369.

Õunapuu, L. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteaduses*. Tartu Ülikool.

Üliõpilaste mobiilsuse andmefail 2007 – 2016. Tartu Ülikool. https://tartuulikool.sharepoint.com/:x:/r/sites/helina/statistika/_layouts/15/WopiFrame.aspx?docid=033be2307a7b54544afd65dd855005c74&authkey=AZoXeeArvF8AC3X-nvG6KA&wdbipreview=true&action=embedview (viimati vaadatud 19.04.2018).

Садохин, А.П. 2004. *Межкультурная коммуникация*. Москва: Альфа-М: 183-185.

Üliõpilaste mobiilsust mõjutavad tegurid Tartu Ülikooli Narva kolledži näitel

Tere, olen TÜNK noorsootöö eriala üliõpilane ja hetkel tegelen oma lõputööga, mille teemaks on üliõpilaste mobiilsus ja õpiränne. Kuna võimalusi sõita välismaale õppima on palju, aga kasutakse neid väga harva, tahan antud tööga uurida, miks meie üliõpilased ei lähe välismaale õppima. Allpool on toodud küsimustik, mis aitab sellele küsimusele vastata. Teie vastused on väga olulised meie ülikooli üliõpilaste mobiilsuse arenguks, ootame kõike üliõpilaste arvamusi!
Kui teil tekkivad küsimused küsimustiku või uuringu kohta, kirjutage ziramlo@ut.ee - heameelega vastan Teile, Ellen Antipenko.

* Kohustuslik

1. Vanus *

2. Sugu *

Märkige ainult üks ovaal.

- Mees
 Naine

3. Eriala *

Märkige ainult üks ovaal.

- Noorsootöö
 Infotehnoloogiliste süsteemide arendus
 Вариант 3
 Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas
 Humanitaarained mitmekeelses koolis. (1. - 9. klass)
 Muu: _____

4. Kursus *

Märkige ainult üks ovaal.

- 1
 2
 3
 4
 5 või rohkem

5. Kas oled kunagi käinud välismaal? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah, olen käinud palju korda / olen elanud pikka aega välismaal
 Olen käinud paar korda (lühiajalised reisirid)
 Ei käinud kunagi

6. Kellega sa elad? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Üksi
- Vanematega/vanavanematega/sugulastega
- Sõbraga
- Abikaasaga (või oma elukaaslasega)
- Muu: _____

7. Vali järgmiste väärtuste hulgast sinu jaoks kõige olulisema *

Märkige ainult üks ovaal.

- Tolerantsus
- Kultuuridevahelise suhtlemise kogemus
- Keeleõpe
- Isiklik areng
- Sotsiaalne areng

8. Vali järgmiste väärtuste hulgast sinu jaoks kõige vähem olulisema. *

Märkige ainult üks ovaal.

- Tolerantsus
- Kultuuridevahelise suhtlemise kogemus
- Keeleõpe
- Isiklik areng
- Sotsiaalne areng.

9. Mida peab sinu arvates andma kõrgharidus/ülikool üliõpilasele? *

Märgi sobivaid vastusi, võib olla ka mitu vastust

Märkige kõik sobivad.

- Laiapõhjalised akadeemilised teadmised ja oskused
- Võimaluse isiklikuks arenguks
- Väärtused ja oskused muutavas multikultuurses maailmas hakkama saamiseks, nt tolerantsus
- Spetsiifilised oskused tulevaseks tööks
- Kasulikud tutvused ja sotsiaalse staatuse
- Üldise elukogemuse
- Muu: _____

10. Kas sa oled kokku puutunud teiste kultuuride esindajatega (v.a. eestlased ja venelased)? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Mitte kunagi
- Siiani kokku paar korda
- Puutun kokku, aga pigem harva
- Tihti puutun kokku
- Kogu aeg puutun kokku, suhtlen regulaarselt

11. Kus sa peamiselt oled kokku puutunud teiste kultuuride esindajatega (v.a. eestlased ja venelased)? *

Märgi sobivad vastused, võib olla ka mitu vastustastust.

Märkige kõik sobivad.

- Tänaval
- Ülikoolis
- Tööl
- Puhkusereisil
- Õppereisil
- Muu: _____

12. Mis on sinu jaoks kultuuridevaheline suhtlemine? *

Märgi sobivad vastused, võib olla ka mitu vastust

Märkige kõik sobivad.

- Suhtlemine võõrkeeles
- Reisimine
- Teiste kultuuride uurimine (tavad, traditsioonid, kombed, köök jms).
- Kohtumine teiste kultuuride esindajatega.
- Elamine teiste kultuuride esindajatega koos.
- Muu: _____

13. Kuidas sa hindaksid üldiselt õpirände mõju üliõpilase õpingutele? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Õpiränne teeb õpingud keeruliseks ja takistab õppekava omandamist
- Õpiränne pikendab liialt õppeaega, keelt õppida ja reisida saan ka muul moel
- Konkreetne mõju puudub
- Õpiränne on oluline enesearenguks, nt keeleõpe, suhtlemisoskus jne
- Õpiränne rikastab kogu õppeprotsessi: teine õpikeskkond, meetodid, ained, mida TÜ ei paku jne

14. Kuidas sa hindaksid õpirände mõju üliõpilase isiklikule arengule? *

Märkige ainult üks ovaal.

- See võib olla himutav kogemus kogu eluks, kultuurišokk
- Liiga suur pingutus, raske on olla kodust ja sõpradest eemal
- Mõju puudub
- See on hea võimalus silmaringi laiendamiseks ja positiivsete elamuste saamiseks.
- Õpirände käigus saab üliõpilane väärtuslikke kogemusi ja teadmisi, mis annavad eelise tööturul.

15. Kui raske on sinu arvates õppida välismaal? *

Märkige ainult üks ovaal.

- väga raske
- raske
- ei oska hinnata
- lihtne
- väga lihtne

16. Milliseid kogemusi/oskusi on võimalik õpirände kaudu saada? *

17. Kas sa oled kuulnud midagi üliõpilaste õpirände võimalustest? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
 Ei

18. Kust sa oled kuulnud saanud infot õpirände võimaluste kohta?

Märkige kõik sobivad.

- Ülikooli veebileht
 Ülikooli Facebook
 Ülikooli töötajad
 Teavitamine e-posti kaudu
 Posterid, infovoldikud jms
 Tuttavad
 Muu: _____

19. Millised riigid sind huvitavad? Miks? *

20. Kas sa tahaksid oma õpingute ajal välismaal õppimas käia? *

Märkige ainult üks ovaal.

- a) Jah Edasi küsimuse 21 juurde.
 b) Ei Edasi küsimuse 24 juurde.

21. 1. Ma tahan välismaal õppida, sest...

Märgi sobivaid vastusi, võib olla ka mitu vastust

Märkige kõik sobivad.

- See on hea võimalus teises kultuuris elada
 See on hea võimalus reisimiseks
 See on hea võimalus keeleõppeks
 See on hea võimalus uusi tutvavaid saada
 See on hea võimalus uute teadmiste ja oskuste saamiseks
 Mulle meeldib konkreetne riik
 Muu: _____

22. Kui pikalt sa saaksid(või tahaksid) õppida välismaal?

Märkige ainult üks ovaal.

- 1-3 nädalat
- 1-2 kuud
- Terve semesteri
- Terve õppeaasta
- Muu: _____

23. Mis takistab sul minna välismaale õppima?

Märgi sobivad vastused, võib olla ka mitu vastust

Märkige kõik sobivad.

- Mul puudub vajalik keeleoskus
- Ma kardan, et ei saa seal hakkama
- Ma kardan üksi sõita
- Ma ei saa nii pikaks ajaks ajaks ära minna
- Mul on olemas töö või teised huvid, millega ma pean tegelema
- Arvan, et välismaal õppida on liiga raske
- Arvan, et see on kallis
- Muu: _____

24. Ma ei taha minna välismaale õppima, sest...

Märgi sobivad vastused, võib olla ka mitu vastust

Märkige kõik sobivad.

- See ei huvita mind
- Mul puudub vajalik keeleoskus
- Ma kardan, et ei saa seal hakkama
- Ma kardan üksi sõita
- Ma ei saa nii kaua pere juurest eemal olla
- Mul on olemas töö või teised huvid, millega ma pean tegelema
- Ma tahan kiiremini ülikooli lõpetada (Ma tahan lõpetada oma kursusekaaslastega koos)
- Arvan, et välismaal õppida on liiga raske
- Arvan, et see on kallis
- Muu: _____

25. Kui pikalt sa saaksid olla välismaal?

Märkige ainult üks ovaal.

- 1-3 nädalat
- 1-2 kuud
- Terve semesteri
- Terve õppeaasta
- Muu: _____

26. Mis võiks sind motiveerida minema välismaale õppima?
